

**Lokalna razvojna strategija LAG-a BOSUTSKI NIZ
za razdoblje 2023. – 2027.**

V.1

OVAJ PROJEKT SUFINANCIRAN JE SREDSTVIMA EUROPSKE UNIJE
Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
Podmjera 19.1. »Pripremna pomoć« – provedba tipa operacije 19.1.1. »Pripremna pomoć«
Mjera 19 »Potpora lokalnom razvoju u okviru inicijative LEADER
(CLLD – Lokalni razvoj pod vodstvom zajednice)«

Lokalna akcijska grupa „Bosutski niz“

PROGRAM RURALNOG RAZVOJA 2014.-2020. (2021. i 2022.)

Udio sufinansiranja: 90% EU, 10% RH

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj: Europa ulaže u ruralna područja

POPIS KRATICA

AGRONET	Elektronička aplikacija namijenjena za pomoć poljoprivrednim gospodarstvima i ostalim korisnicima u ostvarivanju prava na potpore u poljoprivredi
ARKOD	Sustav identifikacije zemljišnih parcela
APPRRR	Agencija za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
CLLD	eng. <i>Community Led Local Development</i> - Lokalni razvoj vođen lokalnom zajednicom
DZS	Državni zavod za statistiku
EU	Europska unija
EPFRR	Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
ESIF	Europski strukturni i investicijski fondovi
HGK	Hrvatska gospodarska komora
HOK	Hrvatska obrtnička komora
IT	Informacijske tehnologije
JLS	Jedinica lokalne samouprave
LAG	Lokalna akcijska grupa
LEADER	Program Europske unije za razvoj ruralnih područja fran. <i>Liaison Entre Actions de Développement de l'Economie Rurale</i>
LRS	Lokalna razvojna strategija
MRRFEU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije
OCD	Organizacije civilnog društva
OPG	Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo
PRR	Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske 2014. - 2020.
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
RH	Republika Hrvatska
SPZPP	Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. - 2027.
TZ	Turistička zajednica
VSŽ	Vukovarsko-srijemska županija
ZPP	Zajednička poljoprivredna politika EU-a

SADRŽAJ

UVOD	5
1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA (LRS)	6
1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a	6
1.1.1. Područje LAG-a	6
1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a.....	9
1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a.....	10
1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština.....	10
1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a.....	11
Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a.....	12
1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a.....	12
Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a	13
1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	14
Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a	15
1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a	15
1.3. Demografske značajke područja LAG-a	25
2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.....	28
3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-a	31
3.1. Opis partnerstva	31
3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS.....	32
Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS	33
4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA.....	34
4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize.....	34
Tablica 24: SWOT analiza LAG-a	34
5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS.....	37
5.1. Prikaz potreba područja LAG-a	37
Tablica 25: Potrebe LAG područja	38
5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS.....	40
Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS	40
5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje.....	42
Tablica 27: Intervencije u LRS	42
5.5. Usklađenost LRS sa ZPP-om.....	63
Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP	63
6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS	64
6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS	64
Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS.....	65
6.2. Opis praćenja (monitoringa) i procjene (evaluacije) provedbe LRS.....	66
7. FINACIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS	69
7.1. Finacijski plan provedbe LRS.....	69
7.2. Akcijski plan provedbe LRS.....	70

PRILOZI	71
Prilog 1.	71
Literatura	71
Prilog 2	72
Tablica: Osnovni podaci o LAG-u	72
Prilog 3.	74
Tablica: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a	74
Prilog 4.	76
Tablica: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata (detaljno)	76

UVOD

Lokalna akcijska grupa (LAG) Bosutski niz osnovana je 31. svibnja 2011. godine. Jedan je od tri LAG-a na području Vukovarsko-srijemske županije.

LAG-ovi su originalan i važan dio pristupa LEADER, a svojim djelovanjem povezuju lokalne dionike iz sva tri sektora (javni, civilni i gospodarski). Svojim osnutkom i djelovanjem, LAG Bosutski niz doprinosi jačanju kapaciteta lokalnih dionika te širenju LEADER/CLLD načela i metodologije u integralnom razvoju područja djelovanja uz međusektorsko povezivanje, jačanje kapaciteta, razmjenu iskustava, kao i javno zagovaranje interesa lokalnih dionika, predstavnika javnih i privatnih lokalnih socioekonomskih interesa. Svrha djelovanja LAG-a Bosutski niz je unaprjeđenje kvalitete života u prostoru područja djelovanja, poticanje interesnih skupina u donošenje odluka na lokalnoj razini, okupljanje i povezivanje dionika koji teže i djeluju u smjeru održivog i ujednačenog razvoja određenog područja. Područja djelovanja LAG-a odnose se na demokratsku političku kulturu, gospodarstvo, međunarodnu suradnju, obrazovanje, znanost i istraživanje te održivi razvoj. Glavni zadatak LAG-a je izrada lokalnih razvojnih strategija te usmjeravanje i praćenje njihove provedbe uključujući korištenje sredstava potpore.

Lokalna razvojna strategija (LRS) LAG-a Bosutski niz osnovni je dokument integriranog teritorijalnog razvoja pod vodstvom zajednice LAG-a koji se provodi u svrhu ostvarenja cilja 5. Kohezijske politike Europske unije (EU) „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ za programsko razdoblje 2021.-2027. Svrha LRS je i provedba programa LEADER/CLLD u okviru Strateškog plana Zajedničke poljoprivredne politike EU usmjerena integriranom razvoju ruralnih područja koji vodi lokalna zajednica u programskom razdoblju 2023.-2027. LRS sadrži osnovne smjernice za realizaciju razvojnih intervencija na lokalnoj razini putem projekata koji odgovaraju specifičnim razvojnim potrebama lokalne zajednice i koji, na najbolji način, doprinose integralnom i održivom razvoju područja LAG-a Bosutski niz.

Lokalna razvojna strategija izrađena je u skladu sa *Strateškim planom Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023. – 2027.* (SP ZPP), intervencijom 77.06 *Potpore LEADER/CLLD pristupu* te prema *Uputi za izradu intervencija* i *Obrascu za izradu lokalne razvojne strategije LAG-a za razdoblje 2023.-2027.*, dokumentima donesenim od strane Ministarstva poljoprivrede. Također, Lokalna razvojna strategija usklađena je i s drugim relevantnim razvojnim dokumentima nadređene regionalne i nacionalne te EU razine.

U pripremi i izradi LRS ključnu ulogu imali su predstavnici dionika iz svih interesnih skupina – gospodarske, civilne i javne odnosno iz gospodarskog, javnog i civilnog sektora. Cijeli proces izrade LRS zasnovan je na partnerskom pristupu i na sedam načela LEADER-a. U provedbi konzultacija sa širokim krugom razvojnih dionika održane su interaktivne radionice, sastanci, konzultacije na kojima su razmijenjene razvojne potrebe kao i dosadašnja iskustva u potpori razvoju područja LAG-a. Za utvrđivanje fokusa intervencija, odnosno njihova obuhvata, provedena je anketa koja je ujedno bila podloga za definiranje razvojnih potreba. Skupština LAG-a Bosutski niz je, nakon rasprave i usuglašavanja, na sjednici održanoj 19. rujna 2023. godine usvojila Lokalnu razvojnu strategiju za programsko razdoblje 2023.-2027. Prvu izmjenu LRS (V.1), Skupština LAG-a Bosutski niz usvojila je na sjednici održanoj 24. travnja 2025. godine.

1. OPIS PODRUČJA KOJE OBUHVAĆA LOKALNA RAZVOJNA STRATEGIJA (LRS)

1.1. Osnovne zemljopisne značajke područja LAG-a

Područje LAG-a Bosutski niz nalazi se u središnjem dijelu Vukovarsko-srijemske županije te pripada statističkoj regiji Kontinentalne Hrvatske. LAG ima međunarodnu granicu s Republikom Srbijom na istoku te sa Bosnom i Hercegovinom na jugu. Na svom zapadnom dijelu graniči s Brodsko-posavskom županijom. Sa svoje južne strane graniči sa LAG-om Šumanovci dok na sjeveru sa LAG-om Srijem. Geoprometni položaj LAG-a je dobar jer kroz njega prolaze europski prometni pravci. Autocestom A3 Zagreb – Lipovac uključen je u međunarodni Paneuropski prometni koridor X, poveznica LAG-a sa zapadnom, sjeverozapadnom te s jugoistočnom Europom i Bliskom Istokom. Međunarodnim željezničkim pravcem, prugom Zagreb –Tovarnik na istom koridoru ojačava se pozicija LAG-a kao važnog željezničkog čvorišta.

1.1.1. Područje LAG-a

LAG zauzima površinu od 850,50 km² ili 34,67% površine Vukovarsko-srijemske županije. Prema Popisu stanovništva 2021. godine (konačni rezultati), na području LAG-a živi ukupno 35.371 stanovnika. Uzimajući u obzir površinu, najveća je općina Nijemci s površinom od 224,35 km², a najmanja Jarmina sa 12,81 km². Tri JLS na području LAG-a Bosutski niz (općina Cerna, općina Gradište i općina Stari Mikanovci) nalaze se u sustavu Područja s posebnim prirodnim ili ostalim posebnim ograničenjima.

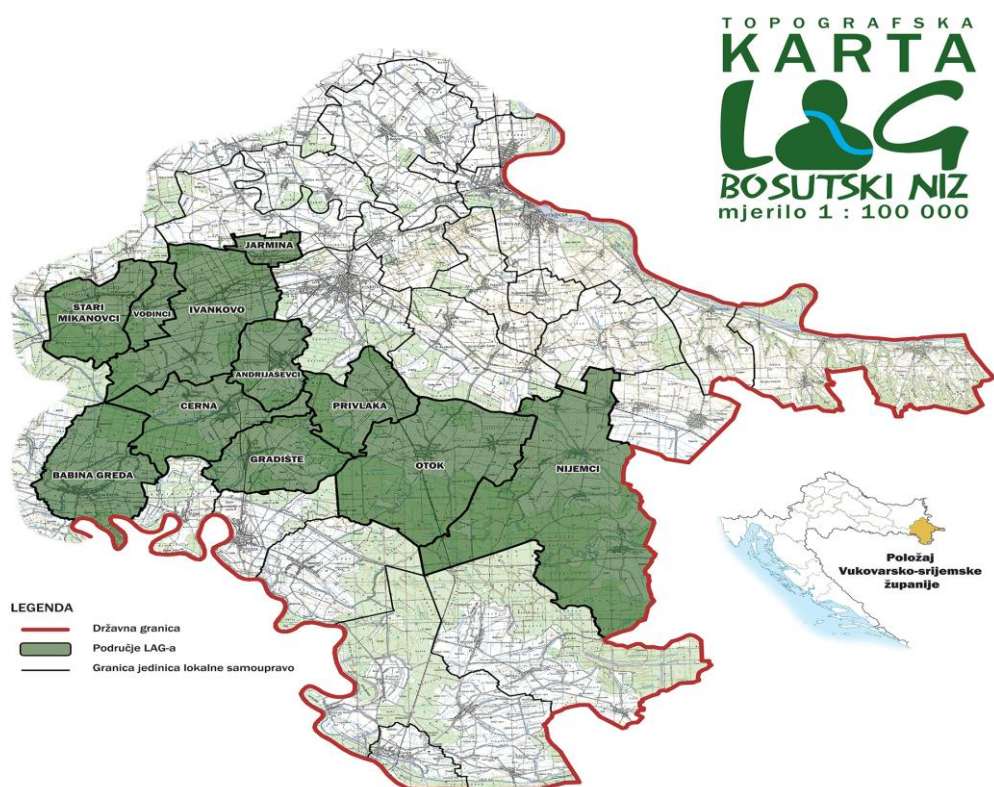
Broj stanovnika na području LAG-a između zadnja dva popisa stanovnika 2011. i 2021. godine smanjio se za 9032 stanovnika odnosno za 20,34%. Sukladno drastičnom opadanju broja stanovnika ukoliko depopulaciju izrazimo u gustoći naseljenosti, opala je za -13,91%. Pogledamo li gustoću naseljenosti za Republiku Hrvatsku koja iznosi 68,41 st./km² vidimo da područje LAG-a bilježi pad ispod državnog prosjeka za -26,82 %. Sukladno navedenom broj kućanstava smanjio se za 6160, odnosno -33,76%.

U sastavu Lokalne akcijske grupe Bosutski niz (u nastavku: LAG) nalazi se 11 jedinica lokalne samouprave (grad Otok i općine Andrijaševci, Cerna, Gradište, Ivankovo, Nijemci, Privlaka, Stari Mikanovci, Vođinci, Jarmina i Babina Greda) koje povezuje rijeka Bosut na području sa 24 naselja.

Naselja su: Andrijaševci, Apševci, Babina Greda, Banovci, Donje Novo Selo, Đeletovci, Cerna, Gradište, Ivankovo, Jarmina, Komletinci, Lipovac, Nijemci, Novi Mikanovci, Otok, Podgrađe, Prkovci, Privlaka, Retkovci, Rokovci, Stari Mikanovci, Šiškovci, Vinkovački Banovci, Vođinci.

Prema Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 132/17.), sve JLS pripadaju potpomognutim područjima, svrstanim u ispodprosječno razvijene JLS i to u prve tri razvojne skupine prema IR, koje karakterizira niska razina dohodaka i plaća, niska obrazovna razina stanovništva, depopulacijski procesi, veća nezaposlenost te općenito niža razina kvalitete života (Tablica 6). Prema navedenom Indeksu razvijenosti Jedinice lokalne samouprave razvrstane su na sljedeći način: Prvoj razvojnoj skupini pripada općina Babina Greda, kao najmanje razvijena općina na području LAG-a, slijede jedinice lokalne samouprave Druge razvojne skupine: općina Gradište, općina Nijemci, općina Privlaka i grad Otok, a u Treću razvojnu skupinu svrstane su općine: Andrijaševci, Cerna, Ivankovo, Jarmina, Stari Mikanovci i Vođinci.

Slika 1: Karta LAG područja s vidljivim granicama JLS-ova u LAG-u

Izvor: LAG Bosutski niz

Slika 2: Karta položaja LAG-a na karti Republike Hrvatske

Izvor: <https://nrm.hr/clld/imenik-lagova/>

Tablica 1: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km ²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Općina Andrijaševci	3.441	2	<i>Navedeno u Prilogu 2.</i>	39,78	86,50	1.151
Općina Babina Greda	2.762	1		76,04	36,32	936
Općina Cerna	3.712	2		71,29	52,07	1.258
Općina Gradište	2.227	1		56,62	39,33	783
Općina Ivankovo	6.543	3		103,48	63,23	2.120
Općina Jarmina	2.016	1		12,81	157,38	702
Općina Nijemci	3.526	8		224,35	15,72	1.299
Općina Privlaka	2.192	1		53,37	41,07	765
Općina Stari Mikanovci	2.419	2		54,83	44,12	821
Općina Vođinci	1.634	1		20,97	77,92	503
Grad Otok	4.899	2		136,96	35,77	1.712
Ukupno LAG	35.371	24		35.371	850,50	41,59
Osobna iskaznica LAG-a						
OIB	60225576629					
Adresa sjedišta	Faličevci 6, 32251 Privlaka					
Adresa podružnica	n/p					
Kontakt telefon	097/653-2378					
Kontakt e-mail	lag.bosutski.niz@gmail.com					
Mrežna stranica	https://lag-bosutskiniz.hr/					

Izvor: Državni zavod za statistiku – za osnovni statistički podaci o LAG-u, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. – konačni rezultati.

1.1.2. Geomorfološke i klimatske karakteristike na području LAG-a

Geomorfološki, prostor LAG-a pripada prostoru istočnohrvatske nizine kao dijela makromorfološke regije Panonske nizine, odnosno mikroregiji Vinkovačko-vukovarske lesne zaravni istočnohrvatske ravnice. Ujedno prostor LAG-a pripada, u geomorfološkom smislu, euroazijskom morfosustavu mlađeg ulančanoga gorja. Na magmatskim, sedimentnim i metamorfnim stijenama paleozojske i mezozojske starosti, nalaze se tercijarne naslage za koje je karakteristično odsustvo paleogena, jer su u to doba na prostoru Istočnohrvatske ravnice prevladavali denudacijski procesi. Reljef karakteriziraju male visinske razlike, s vrlo blagim uzvisinama. Najniža točka smještena je u Posavini – Spačva (78 m n.v.). Ovdje nailazimo još na prostrane fluvio-močvarne nizine (Biđ-beravska i Spačvansko-breznička) kao i na terasne nizine kod Gradišta, Otoka, Komletinaca i Nijemaca (Bognar, 1994.). Na jugoistočnom području LAG-a nalazi se Spačvanski prostor, koji obuhvaća dio prisavske holocene naplavne bosutske nizine. U strukturi ukupne površine LAG-a većinu čine poljoprivredne površine (55,90%) zatim šumska zemljišta (35,04%) te po kategorizaciji ostale površine (9,06%).

Povoljna struktura zemljišta značajan je gospodarski resurs za LAG što daje posebnu vrijednost tom prostoru. Kvalitetne poljoprivredne obradive površine i šume omogućuju razvoj povrtlarske, voćarske cvjećarske, ratarske i stočarske proizvodnje, šumarstva, lovnog i ribolovnog turizma te prehrambene i drvoprerađivačke industrije. Najdominantniji tipovi tla područja LAG-a su močvarno glejno tlo (najzastupljenije na području LAG-a kojeg karakterizira prekomjerno vlaženje unutar 1 m dubine tla, prije svega podzemnim i stagnirajućim površinskim vodama te poplavnim i slivenim vodama koje pothranjuju podzemne vode, ali s izuzetnim kemijskim svojstvima pH vrijednost rijetko ispod 6,3) ritska crnica (produktivnost ritskih crnica je vrlo dobra, a većina poljoprivrednih površina pod ovim tlima je meliorirana) i lesivirano tlo (podjednako je važno kao poljoprivredno oranično i kao vrlo dobro šumsko tlo).

Najvažniju ulogu među vodotocima na području LAG-a ima rijeka Bosut, koja dominira područjem i predstavlja prirodnu poveznicu između JLS-a, i Sava.

Područje LAG-a ima umjereno kontinentalnu klimu s hladnim i snježnim zimama te sunčanim i vrućim ljetima. Raspon temperature je od -25 °C do 40 °C, s vjetrovima istočnog, zapadnog, jugozapadnog i sjeveroistočnog smjera. Godišnji hod padalina pokazuje dva maksimuma: glavni u jesen, te sporedni krajem proljeća i početkom ljeta (svibanj-lipanj) s prosječnom godišnjom količinom 6405 mm padalina. Najveća količina padalina krajem proljeća i početkom ljeta kada se javlja kiša uz čestu pojavu tuče, a najmanje u zimskom razdoblju (snijeg uz čestu pojavu mraza). Upravo su padaline najvažnije zbog rasta žitarica i ostalih poljodjelskih kultura. Uz godišnje kretanje temperature i padalina na obilježja kontinentalnosti jasno upućuje i strujanje vjetrova. Zimi prevladava sjeveroistočnjak kao posljedica hladnih prodora sa sjevera, a čest je i sjeverozapadnjak. Srednja godišnja relativna vlažnost zraka iznosi 75%.

1.1.3. Kulturna, povijesna i prirodna baština na području LAG-a

1.1.3.1. Kulturno-povijesna baština

Kulturno-povijesna i tradicijska baština Područje LAG-a bogato je kulturnom i povijesnom baštinom i kulturnim događanjima. LAG ima bogate kulturne i povijesne resurse te sve preduvjete za dugoročan razvoj kulturne turističke ponude i imidž destinacije kulturnog i tradicijskog turizma. Prema Registru kulturne baštine Ministarstva kulture RH, na području LAG-a Bosutski niz nalazi se 31 zaštićeno nepokretno kulturno dobro, 8 zaštićenih pokretnih kulturnih dobra te 4 zaštićena nematerijalna kulturna dobra. Najznačajniji su: Ruševine Opatije Poljana "Rokovačka zidina" i „Župna crkva sv. Andrije“ (općina Andrijaševci), arheološko nalazište "Gradina“ (općina Otok), Etnološki objekt – Suvara (Grad Otok), arheološko nalazište Gorjani i orgulje u crkvi sv. Ivana Krstitelja (općina Ivankovo), Arheološki lokalitet-nalazište „Staro Crkvište“ i „Kamenica“ (općina Jarmina), sakralna građevina – crkva Sv. Martina i obiteljska kuća slikara Ivana Domca (općina Privlaka), orgulje u crkvi sv. Franje Asiškog i lokalitet „Velika greda, Lazine“ (općina Gradište), naselja iz kasnog brončanog doba i latena „Stari vrt“ (općina Babina Greda), Crkva sv. Lovre đakona i mučenika (općina Babina Greda), kulturno-umjetnička manifestacija „Divan je kićeni Srijem“ i prapovijesni arheološki lokalitet „Cripnjača“ (općina Nijemci), kulturnoumjetnička manifestacija "Konji bijelci" (Babina Greda), "Mladost i ljepota Slavonije" (Stari Mikanovci), Arheološko nalazište „Gradac“ (općina Cerna), žetvene svečanosti (općina Cerna), nacionalna šunkijada (općina Stari Mikanovci) i „Dječje igre na Bendeku“ (općina Vođinci). Popis zaštićene kulturno-povijesne baštine u JLS LAG-a nalazi se u Prilogu 3.

Tablica 2: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija	Pojedinačno	Zbirka	
Općina Andrijaševci	1 Prilog 3			2 Prilog 3			
Općina Babina Greda	2 Prilog 3			3 Prilog 3			
Općina Cerna	1 Prilog 3			1 Prilog 3			
Općina Gradište	1 Prilog 3						1 Prilog 3
Općina Ivankovo	4 Prilog 3			2 Prilog 3			1 Prilog 3
Općina Jarmina	1 Prilog 3			1 Prilog 3			

Općina Nijemci	3 Prilog 3			5 Prilog 3			
Općina Privlaka	1 Prilog 3	1 Prilog 3		1 Prilog 3			
Općina Stari Mikanovci	2 Prilog 3			2 Prilog 3			
Općina Vođinci				1 Prilog 3			
Grad Otok	3 Prilog 3			1 Prilog 3			1 Prilog 3
Ukupno LAG	19	1	0	19	0	0	3

Izvor: Ministarstvo kulture i medija, Registar kulturnih dobara RH

1.1.3.2. Prirodna baština na području LAG-a

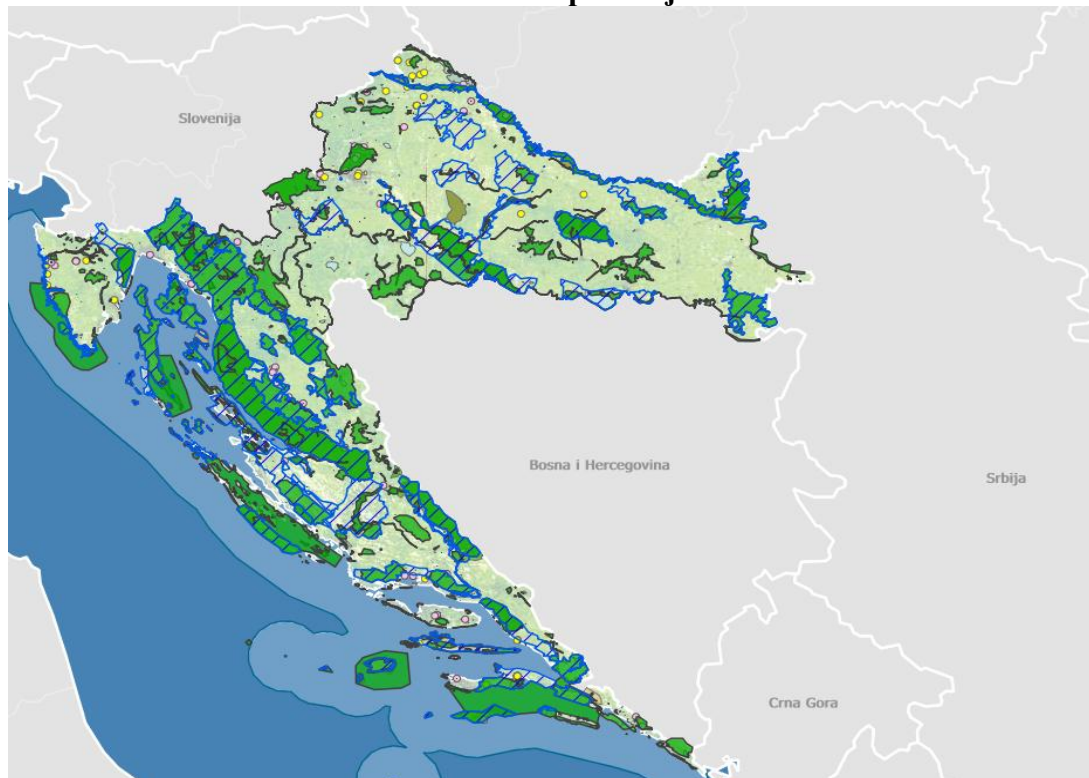
Spačvanski bazen (HR1000006;HR2001414) sastavni je dio Nacionalne ekološke mreže Natura 2000 koja zahtijeva zaštitu i usmjereno upravljanje radi očuvanja biološke raznolikosti s posebnim osvrtom na očuvanje lužnjakovih šuma i bogat je vodotocima Bosuta, Spačve, Brežnice, Virova, Lubnja i Studve. Premda samo 298,53 km² čine šumske površine, za pojedine dijelove LAG-a karakteristične su upravo šume (Spačvanski bazen), stoljetno bogatstvo toga kraja. Šuma hrasta lužnjaka (9.534.621 m³), zbog veličine jedinstvena u svijetu, nalazi se upravo na području šumskog spačvanskog bazena. Lože su posebni rezervat šumske vegetacije sa starom slavonskom hrastovom šumom. Smješten je u Spačvanskom bazenu sa površinom rezervata od 108,70 ha. Rezervat je namijenjen znanstvenim istraživanjima i edukaciji i u njemu je postavljena trajna ploha u sklopu UNESCO-va programa Čovjek i biosfera (MAB) . Posebni rezervat Hrasta Lužnjaka nalazi se u Općini Ivankovo koji obuhvaća rijetki primjerak drveća specifičnih dimenzija i estetskih vrijednosti . Također u Općini Stari Mikanovci nalazi se spomenik prirode „Skupina hrastova stabla lužnjaka“. Sastoji se od 9 stabala slavonskih hrastova lužnjaka i jednog stabla poljskog jasena. Značajni krajobraz „Virovi“ obuhvaća rječicu Virove i okolnu šumu hrasta lužnjaka „Lože“ na udaljenosti 100 m od obale. Područje Virova ima odlike močvare. Više od 70% omeđeni su šumom hrasta lužnjaka. Park šuma Zvirinac smještena je uz desnu obalu Bosuta. Zaštićena je 1999. godine, prvenstveno za potrebe odmora i rekreacije. To je područje šuma hrasta lužnjaka i običnog graba, ukupne površine 39,05 ha. Meandar rijeke Save na području Ajdakova i Brezovice (općina Babina Greda) kao osobito značajan kultivirani krajobraz te lipa na lokaciji Nožice u općini Babina Greda (kao spomenik prirode). Sava nizvodno od Hrušćice (općina Babina Greda) područje je pod Naturom 2000, dio Nacionalne ekološke mreže. Navedeno odnosi se na područje očuvanja značajnog za vrste i stanišne tipove (POVS) HR200131114. Popis područja u mreži NATURA 2000 s pripadajućom kartom nalazi se u Dodatku 2. Zaštićenim područjima, uključujući i područja ekološke mreže, upravljaju javne ustanove. Na području LAG-a koji pripada Vukovarsko-srijemskoj županiji, upravljanje zaštićenim područjima i drugim zaštićenim prirodnim vrijednostima provodi Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima na području Vukovarsko-srijemske županije.

Tablica 3: Zaštićeni prirodni lokaliteti na području LAG-a

Kategorija zaštite	Naziv	Površina u ha	Godina proglašenja	JLS-ovi u LAG-u na čijem području se nalazi
Grad Otok	Lože	109.01 ha	23.07.1975.	Otok
Ukupno LAG	1			

Izvor: *Bioportal, web portal informacijskog sustav zaštite prirode, Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja*

Slika 3: Ekološka mreža Natura 2000 na području LAG-a

Izvor: *Bioportal, web portal informacijskog sustava zaštite prirode*

1.1.4. Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Prometna infrastruktura. Cestovna infrastruktura - Područjem LAG-a prolazi državni cestovni pravac Borovo (D2) – Vinkovci – Županja, ključan za povezivanje tog područja s ostalim hrvatskim županijama te graničnim prijelazima prema Bosni i Hercegovini i Srbiji. Razvijen sustav županijskih i lokalnih cesta vrlo je važan za povezivanje s gradovima i drugim naseljima unutar LAG-a, ali i cijele Županije. Ukupne investicije u cestovnu infrastrukturu i dokumentaciju za 2014. godinu iznose oko 16.377.316,00 kuna. Cestovni putnički promet obavljaju dva ovlaštena koncesionara autobusnog prometa, Čazmatrans Vukovar d.o.o. i Polet d.o.o. Željeznička infrastruktura - Područjem LAG-a prolazi magistralna željeznička pruga Zagreb – Tovarnik koja je dio važnog X. europskog željezničkog koridora. Osim toga LAG-om prolaze dvije željezničke pruge manje važnosti, Vinkovci – Županja (L210) i regionalna pruga Vinkovci – Drenovci – državna granica s BiH (R105). Prijevoz putnika na području LAG-a Bosutski niz obavlja se svakodnevno. Zračni promet - Najbliža zračna luka Klisa Osijek udaljena je 50-ak kilometara od područja LAG-a i omogućava prihvat i otpremu putničkih i cargo zrakoplova te manjih zrakoplova za poslovna putovanja, dok se na svega 70-ak kilometara zračne linije u BiH nalazi međunarodna zračna luka Tuzla.

Komunikacijsko informacijska infrastruktura. Na području LAG-a razvijena je fiksna telekomunikacijska infrastruktura koja omogućava sve usluge. Pokrivenost signala prema pokretnim mrežama zadovoljava. Poštanski promet sa 16 poštanskih ureda na području LAG-a također zadovoljava. Područje je dobro pokriveno DVBT signalom preko mreže postojećih objekata za emitiranje programa.

Energetika. Postojeća distribucijska mreža na području LAG-a ima infrastrukturu i opremu na svim potrebnim naponskim razinama povezanim većinom nadzemnim kabelskim vodovima, dok manji dio otpada na podzemnu mrežu. Iako su gubici električne energije u distribuciji smanjeni u odnosu na poslijeratno razdoblje, trenutno je stanje lošije od hrvatskog prosjeka i zahtijeva dodatna ulaganja u poboljšanje i rekonstrukciju prijenosne i distribucijske mreže.

Obnovljivi izvori energije. Korištenje alternativnih izvora energije – biomase, sunčeve energije i energije vjetra sve se više prepoznaje i postaje sve popularnije kao jedan od čimbenika razvoja LAG-a. Korištenje obnovljivih izvora energije još je uvijek znatno ispod potencijala područja LAG-a. Prvo bioplinsko postrojenje za proizvodnju električne energije u Hrvatskoj nalazi se na području LAG-a u Općini Ivankaovo s kapacitetom od 2 x 1MW/h i toplinske energije 2 x 1,3MW/h. Kogeneracijsku energiju na bioplin od 1MW/h gradi općina Cerna, jedan je od osnivača tvrtke Energana Cerna d.o.o. U Općini Nijemci trenutno postoje 2 sunčane elektrane od 10kW te kogeneracijsko postrojenje na šumsku biomasu snage 300 kW dok je u planu izgradnja još 4 postrojenja kroz obnovljive izvore energije. Na području općine Ivankaovo također je u planu izgradnja 2 postrojenja u privatnom aranžmanu ukupne snage 300kW dok se u općini Babina Greda nalazi geotermalna elektrana snage 9,7 MW. U planu je izgradnja još jednog postrojenja u budućnosti.

Komunalna infrastruktura. Komunalna infrastruktura namijenjena je zadovoljavanju javnih interesa građana kakve su, primjerice, potrebe za kanalizacijom, vodoopskrbom, prometnicama, održavanjem čistoće naselja, sakupljanjem i obradom komunalnog otpada ili uličnom rasvjetom. Komunalni otpad prikuplja Vranjevo d.o.o. (grad Otok), Strunje Trade d.o.o. (općina Privlaka), obrt za odvoz smeća Utvaj Retkovci. Stanovnici LAG-a odlažu svoj otpad u 3 reciklažna dvorišta (Općina Babina Greda, Općina Ivankaovo i Grad Otok). Na području LAG-a komunalna infrastruktura postoji, svake godine ulažu se značajna sredstva kako bi se stanovništvu olakšalo, ali i potaklo na pametno gospodarenje otpadom; međutim, postoje i izražene potrebe za njezinim obnavljanjem, održavanjem, nadogradnjom i proširenjem u svim segmentima.

Tablica 4: Stanje komunalne infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Ukupno
Autocesta	Km	20,9
Državna cesta	Km	99,25
Županijska cesta	Km	141,85
Lokalna cesta	Km	45,26
Nerazvrstana cesta	Km	102,15
Željeznička pruga	Km	20,51
Biciklističke staze	Km	45,5
Međunarodne zračne luke	Broj	n/p
Ostale zračne luke	Broj	n/p
Morske luke	Broj	n/p
Riječne luke	Broj	1
Elektr. ener. Kablovi	Km	976,92
Pokrivenost elektroničko-komunikacijske infrastrukture	% pokrivenosti EK infrastrukture – bakrena parica	67%
	% pokrivenosti EK infrastrukture – svjetlovod	0,00

	% pokrivenosti EK infrastrukture – koaksijalni kabel	n/p
Plinovod	Km	284,62
Vodovod	Km	276,9
Kanalizacija	Km	158,89
Pročišćivači otpadnih voda	Broj	4
Centri za gospod. Otpadom	Broj	0
Pretovarni centri	Broj	0

Izvor: LAG Bosutski niz

1.1.5. Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Obrazovanje. Na području LAG-a djeluje 14 matičnih škola. Osnovne škole su u Cerni, Gradištu, Ivankovu, Retkovicima, Nijemcima, Lipovcu, Otoku, Komletincima, Privlaci, Starim Mikanovicima, Vođincima, Rokovicima–Andrijaševcima, Jarmini i Babinoj Gredi. Područnih škola je 9 i to u naseljima: Šiškovcima, Prkovicima, Podgrađu, Donjem Novom Selu, Đeletovicima, Apševcima, Banovicima, Vinkovačkim Banovicima i Novim Mikanovicima. U vlasništvu grada i općina na području LAG-a postoje četiri vrtića i dvije dječje igraonice dok se na područjima svih općina organizira predškolski odgoj i obrazovanje za djecu. Opremljenost uglavnom ne zadovoljava, vrtići nemaju odgovarajuće dvorane za tjelesnu aktivnost i igrališta, a za bolju opremljenost predškolskih ustanova potrebna su dodatna financijska sredstva.

U području odgoja i obrazovanja općenito postoji potreba za dodatnim predškolskim ustanovama. Vezano za osnovnoškolsko obrazovanje na području LAG-a istaknuta je potreba za dodatnim stručnim kadrom, kako bi se rasteretio rad u više smjena, kao i zaustavio odlazak stručnog kadra u društvenim djelatnostima kroz osmišljavanje mjera za zadržavanje postojećih i privlačenje novih kadrova. Također, postoji potreba i za stručnim kadrom poput logopeda, defektologa i psihologa u obrazovnim ustanovama, ali i pomoćnika u nastavi za učenike s poteškoćama u razvoju.

Najveću gustoću naseljenosti ima općina Jarmina sa 157,38 st/km² dok najmanju ima općina Nijemci sa 15,72 st/km². Najveći pad u ukupnom broju stanovništva bilježi Općina Privlaka s padom od 25,79%, zatim slijedi Općina Nijemci s ukupnim padom u odnosu na 2011. godinu od 25,06%. Znatno umanjujuću reprodukciju stanovništva ima Općina Vođinci sa vitalnim indeksom (živorodeni na 100 umrlih) od 3,6. Grad Otok ima tendenciju povećane reprodukcije stanovništva s najvećim vitalnim indeksom od 47,17. Ukoliko to usporedimo sa trenutno upisanim brojem djece u predškolski odgoj i obrazovanje Općina Ivankovo je vodeća po broju polaznika, međutim u budućnosti bilježit će pad što možemo vidjeti kroz smanjuje prirodnog prirasta. Posljedica navedenog nosi sa sobom relativno staro stanovništvo ruralnog područja.

Zdravstvo i socijalna skrb. U sektoru zdravstva, nedostatak specijaliziranog stručnog kadra i odlazak zdravstvenih djelatnika u zemlje EU, što posljedično otežava pružanje zdravstvenih usluga, jedna je od najvećih potreba kako u cijeloj RH, tako i na području LAG-a. Potrebna su i ulaganja u opremljenost i proširenje prostornih kapaciteta zdravstvenih ustanova. Ista potreba, javlja se i u sektoru socijalne skrbi gdje su također izraženi nedovoljni kadrovski kapaciteti za provedbu programa palijativne skrbi, što predstavlja stalni deficit kadrova u sustavu socijalne skrbi. Spomenuti nedostaci otežavaju razvoj izvaninstitucionalne socijalne skrbi i pružanje novih oblika socijalnih usluga za marginalizirane skupine društva. Nadalje, još jedna potreba koja se preslikava kako za cijelu RH tako i na područje LAG-a je unaprjeđenje standarda socijalnih usluga, sustava kontrole pružanja usluga i stvaranje jedinstvene baze podataka korisnika sustava. Nedovoljni smještajni kapaciteti u domovima za stare i nemoćne (privatno vlasništvo ili državno vlasništvo) s velikim brojem osoba na čekanju, ukazuju na potrebu proširenja kapaciteta ustanova ovog tipa (Tablica 5.).

Sport i rekreacija. U području sporta potrebno je povećavati ulaganja u obnovu i/ili izgradnju nove sportske infrastrukture te samu dostupnost rekreativnih i profesionalnih sportskih sadržaja na području cijelog LAG-a. Vidljivo je (Tablici 5.), postojanje sportskih sadržaja koji su većinom vezani uz objekte osnovnih škola, dok sportskih objekata zatvorenog tipa (bazeni, rekreacija, atletika) apsolutno nedostaje na području LAG-a. Potrebno je promovirati zdrav način života i sporta te pojačati promociju istih, kao i promociju aktivnog turizma.

Kultura. Prije svega potrebno je valorizirati, zaštititi i održivo gospodariti prirodno-kulturnom baštinom i resursima. Hodajući u korak s trendovima, potrebno je dodatno podići razinu prepoznatljivosti područja kroz brendiranje istog, kao i proširiti turistički i kulturni program koji bi bio atraktivan tijekom cijele godine. Na području koje se može pohvaliti bogatom kulturnom baštinom, javlja se i potreba za izgradnjom novih i obnovom višenamjenskih kulturno-poslovnih centara (tablica 5. pokazuje postojanje kulturnih/društvenih domova i domova za mlade na području LAG-a, isti su u funkciji i na raspolaganju svim stanovnicima područja) i druge infrastrukture iz predstavljenog sektora. Potrebno je privlačiti i zapošljavati dodatne stručne kadrove u turizmu i kulturi te poticati razvoj, edukaciju i zadržavanje postojećih.

Tablica 5: Stanje društvene infrastrukture na području LAG-a

Vrsta infrastrukture	Mjerna jedinica	Količina
Društveni/kulturni dom, dom za mlade	Broj	18
Kazališta	Broj	1
Kino dvorane	Broj	1
Knjižnice	Broj	6
Muzeji	Broj	2
Vatrogasni dom	Broj	14
Ambulanta	Broj	12
Dom zdravlja	Broj	12
Bolnica	Broj	n/p
Vrtići	Broj	13
Ostali predškolski objekti	Broj	n/p
Osnovne škole	Broj	23
Srednje škole	Broj	n/p
Sportske građevine (zatvorene) ne uključujući školske dvorane	Broj	n/p
Sportske građevine (otvorene)	Broj	53
Dom za nezbrinutu djecu	Broj	n/p
Dom za starije i nemoćne	Broj	4
Ustanove za rehabilitaciju ovisnika (koje ne spadaju pod bolnice)	Broj	n/p

Izvor: LAG Bosustski niz

1.2. Gospodarske značajke područja LAG-a

Osnaživanje gospodarstva kao važnog pokretača trajnog i održivog napretka društva, kroz povećanje tehnološke razine i produktivnosti, posebice u strateškim razvojnim sektorima (drvni i prehrambeni). Kao jedan od preduvjeta rasta gospodarstva su zasigurno proizvodi i usluge visoke dodane vrijednosti, čija je razina proizvodnje trenutno niska, a postoji veliki prirodni potencijal u poljoprivredi, prehrambenoj i drvoprerađivačkoj industriji te geotermalnim izvorima kao obnovljivim izvorima energije koji imaju potencijal u sektoru poduzetništva, poljoprivrede, turizma. Prirodni resursi kao što su poljoprivredne površine, šume i vodni tokovi kao i povoljan zemljopisni položaj predstavljaju gospodarski potencijal za razvoj LAG-a. Gospodarski razvoj, izrazito ruralnog područja, temelji se na primarnoj poljoprivrednoj proizvodnji. Nositelji razvoja gospodarstva su obrti, trgovačka društva i OPG-i. Uz pad broja stanovnika i visoku stopu nezaposlenosti stanje gospodarstva na području LAG-a nije

zadovoljavajuće. Indeks razvijenosti predstavlja najbolji pokazatelj ukupnog razvoja lokalnog područja.

Prema podacima navedenim u DZS, vidljivo je kako se sve JLS sa područja LAG-a nalaze u najnižim razvojnim skupinama RH, dok se cjelokupni teritorij LAG-a nalazi u razvojnim skupinama 1, 2 i 3. Važno je napomenuti postojanje ujednačenog stanja razvijenosti, no najmanje razvijeno je područje Općine Babina Greda.

Na području LAG-a registrirano je 245 privatnih poduzetnika (Broj poduzetnika prema svim područjima djelatnosti – NKD 2007) s ukupno 3 731 (Tablice 7. i 8.) zaposlenom osobom. Sve tvrtke su male, rijetko srednje veličine dok je očit izostanak velikih tvrtki koje bi oko sebe okupljale i poticale razvoj malih i srednjih tvrtki. U strukturi djelatnosti prevladavaju gospodarski subjekti koji se bave poljoprivredom, proizvodnom i uslužnom djelatnosti. Gospodarstvo LAG-a ima vrlo visok udio primarne poljoprivredne proizvodnje, slabo razvijenu industriju i preradu te relativno visoku stopu nezaposlenosti. Velik broj gospodarskih subjekata ostvaruje znatan udio prihoda od primarnih i niskoakumulativnih djelatnosti čime im je otežano financiranje razvoja. Smanjenje broja registriranih obrta pokazuje da je globalna gospodarska kriza negativno utjecala na razvoj malog i srednjeg poduzetništva u promatranom razdoblju. Na području LAG-a registrirano je 8 zadruga što čini veliko smanjenje u odnosu na prethodno razdoblje (- 10 zadruga). Većina registriranih zadruga s područja LAG-a bavi se poljoprivrednim djelatnostima. Također, na području LAG-a tijekom 2020. godine registrirano je 186 obrta (Tablica 9.). Vidljivo je značajno smanjenje i u ovome području budući da se bilježi smanjenje u odnosu na prethodno razdoblje za 312 obrta. U strukturi obrta po djelatnostima najviše je poljoprivrednih, proizvodnih i uslužnih.

INDUSTRIJA - Tijekom 2020. godine na području LAG-a bilo je ukupno registrirano 245 privatnih poduzetnika. U strukturi registriranih tvrtki po djelatnostima dominiraju registrirane prema NKD klasifikaciji u razred C, a to je prerađivačka industrija (23,26%), razred G: Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala (20%), (podaci prikazani u Tablici 8. s popisom zastupljenosti poduzetnika tijekom 2018., 2019., 2020. godine), ujedno ističemo zastupljenost građevinarstva, Razred F (17,55%). Prema djelatnostima najviše je zaposlenih s područja LAG-a u 2020. godini bilo u (Tablica 7.) prerađivačkoj industriji (21%), poljoprivredi (19,60%), obrazovanje (17,58%) i u sektoru trgovine iznosio je 16,72%.

Zbog posljedica gospodarske krize, gubitka tržišta, loše proizvodne strukture, nedostatka obrtnih sredstava, jake konkurencije na tržištu te izostanka inozemnih ulaganja, prerađivačka se industrija nalazi u nepovoljnom položaju, pa je nužno provesti restrukturiranje i modernizaciju te popraviti uvjete rada. U perspektivi razvoja posebno se teži razvoju finalnih proizvoda na bazi kvalitetnih vrsta drva i s vrhunskim dizajnom koji su traženi na zapadnom tržištu.

TRGOVINA - Uloga trgovine je izražena i to s vrlo velikim udjelom privatnog sektora. Na području LAG-a posluje 49 trgovačka društava, a zapošljavaju 624 djelatnika. Osnovne poteškoće s kojima se susreće taj sektor jesu tekuća nelikvidnost, otežana naplata prodane robe, pad kupovne moći potrošača, nedovoljna zaštita domaće proizvodnje, nelojalna konkurencija, nelegalan uvoz robe, previsoke cijene određene robe.

POTPORNA PODUZETNIČKA INFRASTRUKTURA - Na području LAG-a formirano je 6 poduzetničkih zona, koje su potpuno infrastrukturno opremljene i spremne za prihvata investitora.

Planirana je izgradnja još 7 poduzetničkih zona čime bi potencijalnim investitorima bilo na raspolaganju 338,19 ha potpuno infrastrukturno opremljenog zemljišta. Uz prednosti tih zona, potrebno je razviti poslovne usluge te društvene djelatnosti ključne za privlačenje ulaganja.

Poljoprivreda i šumarstvo. Poljoprivreda je s obzirom na raspoložive resurse od oko 41 906,76 ha visokokvalitetne zemlje (oko 30% ukupnih površina oranica Županije) te tradiciju najdinamičnija gospodarska djelatnost.

Ukupne površine u LAG-u iznose 71 382,5597 ha dok na poljoprivredne površine otpada 41 906,76 hektara. U strukturi površina po katastarskim kulturama u LAG-u 96,88% površina otpada na oranice. One su glavni razvojni potencijal područja LAG-a dok voćnjaci zauzimaju 2,02%, pašnjaci 10,61 %, te livade 0,47 % i vinogradi 0,02 %.

Ratarstvo. Proizvodnja žitarica koja čini veći dio poljoprivredne proizvodnje LAG-a zbog malih površina rezultira prinosima i financijskim rezultatima koji tu proizvodnju čine nekonkurentnom. Stoga je ratarska proizvodnja na području LAG-a uglavnom sirovinaska baza sa vrlo malim udjelom prerade i finalizacije proizvoda. Prisutna je horizontalna nepovezanost malih proizvođača i nedostatak vertikalnog povezivanja između proizvođača, prerađivača i tržišta što rezultira nedovoljnim prepoznavanjem tržišnih potreba i manjkavostima u lancu vrijednosti. Nedostatna su poduzetnička i menadžerska znanja i vještine poljoprivrednika, koja su neophodna za unaprjeđenje poljoprivredne proizvodnje i povećanje konkurentnosti.

Stočarska proizvodnja. Od uzgojene stoke najviše otpada na goveda i svinje. U ukupnom broju goveda na području VSŽ LAG participira sa 10 142 grla. Posljednjih godina u govedarskoj proizvodnji bilježi se blagi porast uzgoja goveda, ali s velikim naznakama napuštanja proizvodnje goveda zbog pada cijene mlijeka i rasta troškova proizvodnje. Svinjogojstvo je grana stočarstva s najboljom perspektivom razvoja kako na području LAG-a tako i cijele VSŽ, ali zbog učestalih problema s tržištem nabave i prodaje i ta je prilika slabo iskorištena. Karakteristika svinjogojske proizvodnje na području LAG-a je velik broj malih proizvodnih jedinica s niskom razinom proizvodnje, nezadovoljavajućim sustavom pasmina te posebice neugovorenom proizvodnjom. U ukupnom broju komada svinja na području VSŽ LAG participira sa 41 115. Posebice zabrinjava pojava bolesti Afričke svinjske kuge koja je na području LAG-a u proteklih mjeseci poharala i uništila velik broj poljoprivrednih gospodarstava. **Ovčarska proizvodnja** bilježi rast na području LAG-a, rast uključuje i proizvodnju konja i pčelinjih zajednica na cijelom području LAG-a (Tablica 13). Broj pčelara i pčelinjih zajednica znatno je porastao u odnosu na 2016. godinu, a kao glavni razlog ovakvom porastu su veće cijene meda, organiziraniji otkup meda i državne potpore i poticaji u pčelarstvu od strane Ministarstva poljoprivrede. **Voćarstvo.** S obzirom na raspoložive resurse i tradiciju voćarstvo je jedan od prirodnih strateških interesa za područje LAG-a. Pod voćnjacima je na području LAG-a oko 845,71 ha. Najzastupljenije su šljive, jabuke, orasi i kruške.

Iako se u voćarstvu može ostvariti veća dodana vrijednost, veća dobit i značajnije zapošljavanje, proizvodnja uglavnom nema cjelovitog marketinga i investicija u skladišne i preradbene kapacitete. **Povrtlarstvo.** Na području LAG-a povrtlarstvo je slabije razvijeno. Od povrća, uglavnom se uzgajaju luk, krumpir, paprika, rajčica, šparoga i dr. Povrtlarska proizvodnja, pored upotrebe suvremene poljoprivredne mehanizacije, tehnologije i znanja, zahtjeva znatno više radne snage nego za ratarske kulture. Kako bi se proizvođači na području LAG-a (prije svega OPG-i) okrenuli dohodovnijim poljoprivrednim kulturama uz primjenu novih tehnologija i tako povećali zaposlenost i prinos te osigurali veću dohodovnost svoje proizvodnje potrebno je poduzeti određene strateške korake. Također, iznimno je važno kontinuiranom edukacijom pružiti proizvođačima nove spoznaje o suvremenijim tehnologijama proizvodnje povrća (plastenička, staklenička ili hidroponska proizvodnja) te pomoći da budu konkurentniji i sposobni odgovoriti zahtjevima kako domaćeg tako i inozemnog tržišta. Vinogradarstvo i vinarstvo. Na području LAG-a zasađeno je ukupno 6,97 ha vinograda. Ekološka poljoprivreda i proizvodnja također je zastupljena na području LAG-a (Tablica 10.) gdje možemo vidjeti da je registrirano ukupno 70 ekoloških proizvođača. Unatoč velikom potencijalu te vrste proizvodnje i interesu proizvođača potrebna su dodatna ulaganja i stvaranje preduvjeta za razvoj ekološke poljoprivrede uključujući i cvjećarstvo.

Šumarstvo. LAG raspolaže velikim šumskim kompleksima. Pod šumama je 29.853 ha33 ili 43,02% ukupnih površina šuma županije s kvalitetnim šumskim sastavom (hrast i jasen) dok unutar LAG-a zauzima 35,03% površine. To je kvalitetna resursna osnova za drvnu i drvno-

prerađivačku industriju. Glavna je odlika šuma, za razliku od mnogih europskih, to što su 95% prirodne.

Tablica 6: Osnovni razvojni pokazatelji područja LAG-a

JLS	Razvoj na skupina prema IR	Indeks razvijenosti i JLS	Prosječan dohodak po stanovniku, eura	Prosječni izvorni prihodi po stanovniku, eura	Prosječna stopa nezaposlenosti	Opće kretanje stanovništva	Indeks starenja	Visoko obrazovano stanovništvo (VŠS, VSS)
Andrijaševci	3	97,701	2.726,56	146,29	0,2206	96,84	59,5	0,0723
Babina Greda	1	91,256	1.719,63	99,81	0,3260	90,03	74,1	0,0422
Cerna	3	95,861	2.564,40	142,26	0,2514	92,38	66,1	0,0635
Gradište	2	93,950	2.313,13	109,63	0,2883	88,31	87,8	0,0803
Ivankovo	3	96,521	2.601,18	120,39	0,2236	91,46	59,3	0,0725
Jarmina	3	97,445	2.928,26	122,96	0,1996	94,62	70,6	0,0573
Nijemci	2	93,81	2.638,37	287,75	0,2606	78,46	106,9	0,0525
Privlaka	2	92,72	2.454,85	167,14	0,2567	85,01	183,7	0,0716
Stari Mikanovci	3	95,593	2.567,24	131,66	0,2342	88,26	85,5	0,0771
Vođinci	3	96,992	2.492,00	116,71	0,2330	96,45	55,6	0,0805
Otok	2	94,814	2.545,11	218,33	0,2761	85,45	76,3	0,0657
Ukupno LAG*	np	np	27.550,73	1.662,93	2,77	987,27	925,40	0,74

Izvor: MRRFEU, Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti prema novom modelu izračuna na lokalnoj razini (razdoblje 2014.-2016.),

Tablica 7: Broj osoba zaposlenih u pravnim osobama po djelatnosti (NKD 2007) u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj zaposlenih prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj zaposlenih ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	562	42	407	6	33	109	479	81	24	0	5	11	257	10	154	663	88	12	5	0	0	2948
2019.	573	42	630	6	28	164	450	63	26	1	5	12	56	52	271	599	146	5	6	0	0	3135
2020.	731	0	784	15	30	226	624	87	45	2	10	20	44	70	230	656	123	27	7	0	0	3731

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 8: Poduzetnici u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj poduzetnika prema području djelatnosti – NKD 2007																				Broj poduzetnika ukupno za sva područja	
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T		U
2018.	21	0	42	3	2	33	40	10	10	1	0	2	16	5	1	2	3	1	2	0	0	194
2019.	21	0	50	3	2	36	48	10	12	2	0	2	15	5	1	2	3	1	2	0	0	215
2020.	25	0	57	3	2	43	49	13	14	2	0	2	19	5	1	2	3	1	4	0	0	245

Izvor: Državni zavod za statistiku, HGK Digitalna Komora

Tablica 9: Obrti u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

Godina	Broj obrta prema djelatnosti		Broj obrta ukupno za sve djelatnosti
	Proizvodna djelatnost	Uslužna djelatnost	
2018.	50	103	153
2019.	45	124	169
2020.	47	139	186

Izvor: Hrvatska obrtnička komora

Tablica 10: Struktura poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Organizacijski oblik poljoprivrednika						
	OPG	SOPG	Obrt	Trgovačko društvo	Zadruga	Druga pravna osoba i ostalo	Od toga broj ekoloških proizvođača
Andrijaševci	99	27	3	1	1	0	4
Babina Greda	298	48	8	4	1	0	15
Cerna	158	16	5	3	2	0	4
Gradište	186	15	3	0	0	0	7
Ivankovo	220	47	17	4	1	0	12
Jarmina	89	25		0	0	1	2
Nijemci	265	28	18	3	1	1	2
Otok	183	34	16	2	1	0	3
Privlaka	102	11	3	1	1	1	2
Stari Mikanovci	87	29	6	10	0	0	11
Vođinci	53	14	11	1	0	0	8
UKUPNO	1.740	294	90	29	8	3	70

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – AGRONET

Tablica 11: Veličina poljoprivrednih gospodarstva na području LAG-a

JLS	Ekonomska veličina poljoprivrednog gospodarstva (EUR)					
	do 3.000	3.001 – 8.000	8.001 – 15.000	15.001 – 50.000	50.001 – 100.000	100.001 i više
Andrijaševci	45	34	17	30	3	2
Babina Greda	93	79	72	88	18	9
Cerna	47	29	31	53	15	9
Gradište	43	54	45	41	15	6
Ivankovo	89	87	27	49	22	15
Jarmina	54	28	8	17	7	1
Nijemci	49	63	40	105	46	13
Otok	66	51	21	61	26	11
Privlaka	39	21	20	24	11	4
Stari Mikanovci	55	32	8	24	7	6
Vođinci	25	18	10	17	3	6
UKUPNO	605	496	299	509	173	82

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 12: Poljoprivredne i šumske površine na području LAG-a

JLS	Ukupna poljoprivredna površina (ha)	Ukupan broj parcela u ARKOD-u	Livade (ha)	Voćnjaci (ha)	Vinogradi (ha)	Maslinici (ha)	Pašnjaci (ha)	Oranice (ha)	Šume i šumsko zemljište (ha)
Andrijaševci	2346,07	978	n/p	21,46	n/p	n/p	n/p	2368,28	761,9803
Babina Greda	4411,14	2752	124,06	48,91	n/p	n/p	83,03	4154,32	1377,7094
Cerna	3369,92	1498	2,44	43,5	n/p	n/p	n/p	3321,95	2484,8783
Gradište	3468,82	1732	16,94	58,81	0,11	n/p	6,53	3370,34	1386,214
Ivankovo	6790,94	2369	4,42	319,86	0,86	n/p	27,87	6429,93	1852,595
Jarmina	909,09 ha	719	0,43	99,83	4,15	n/p	n/p	804,35	0,0
Nijemci	8994,82	3975	1,42	43,26	0,29	n/p	23,56	9065,02	10150,5968
Otok	2733,71	1025	45	12,07	n/p	n/p	n/p	2.720,86	1876,8222
Privlaka	1997,73	1176	0,61	20,28	0,29	n/p	85,82	1889,71	2675,3495
Stari Mikanovci	1290,19	660	0,37	110,99	1,27	n/p	29,51	1147,01	419,5197
Vođinci	5594,33	2707	0,78	66,74	n/p	n/p	1,26	5523,14	6490,14
Ukupno LAG	41906,76	19591	196,47	845,71	6,68	n/p	257,58	40794,91	19475,8052

Izvor: Ministarstvo poljoprivrede i Hrvatske šume d.o.o., Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju

Tablica 13: Brojno stanje stoke na području LAG-a

JLS	Kategorija stoke							
	Govedo, br. Grla	Ovca, br. Grla	Koza, br. Grla	Konj, br. Grla	Svinja, br. Grla	Perad, br. Grla	Magarac, br. Grla	Pčela (pčelinje zajednice)
Općina Andrijaševci	118	257	22	16	20317	n/p	n/p	241
Općina Babina Greda	2285	625	20	96	5543	n/p	n/p	393
Općina Cerna	354	600	33	22	2184	n/p	n/p	2077
Općina Gradište	111	229	18	32	2386	n/p	n/p	423
Općina Ivankovo	5108	876	81	26	1415	n/p	n/p	566
Općina Jarmina	29	93	2	2	235	n/p	n/p	335
Općina Nijemci	382	909	149	30	2353	n/p	n/p	479
Općina Privlaka	1039	241	17	23	758	n/p	n/p	75
Općina Stari Mikanovci	400	554	79	50	2626	n/p	n/p	524
Općina Vođinci	235	496	15	34	627	n/p	10	241
Grad Otok	81	404	145	78	2671	n/p	11	257
Ukupno LAG	10142	5284	581	409	41115	n/p	21	5611

Izvor: *Ministarstvo poljoprivrede-2022. godina.*

Napomena: Podaci o broju peradi nisu dostavljeni

Tablica 14: Dolasci turista i noćenja u 2018., 2019. i 2020. na području LAG-a

JLS	Godina																	
	2018.						2019.						2020.					
	dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista			dolasci turista			noćenja turista		
	Ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	strani	ukupno	domaći	Strani
Općina Andrijaševci	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Općina Babina Greda	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Općina Cerna	129	113	116	332	292	40	194	168	26	462	357	105	72	57	15	136	81	55
Općina Gradište	130	77	53	231	133	98	343	122	221	457	173	284	135	35	100	170	65	105
Općina Ivankovo	471	343	128	1.041	765	276	480	287	193	1.237	698	539	293	205	88	1.120	656	464
Općina Jarmina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Općina Nijemci	165	65	100	310	140	170	182	29	153	348	56	292	307	179	128	680	448	232
Općina Privlaka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Općina Stari Mikanovci	-	-	-	-	-	-	5	5	-	5	5	-	-	-	-	-	-	-
Općina Vođinci	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grad Otok	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukupno LAG	895	598	397	1914	1330	584	1204	611	593	2509	1289	1220	807	476	331	2106	1250	856

*Napomena: podaci za 2018., 2019. i 2020. godinu nisu dostupni (objavljeni) zbog povjerljivosti ili nije bilo pojave u određenom periodu i/ili području.

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 15: Dobna struktura nezaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																												ukupno		
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60 i više			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M		Ž	U
Općina Andrijaševci	11	8	19	9	16	25	6	14	20	5	6	11	4	10	14	6	9	15	4	11	15	4	8	12	6	11	17	3	2	5	306
Općina Babina Greda	6	9	15	10	10	20	6	14	20	3	9	12	6	11	17	1	13	14	6	13	19	4	12	16	10	14	24	3	2	5	324
Općina Cerna	10	11	21	12	19	31	10	18	28	5	17	22	3	12	15	5	7	12	5	12	17	3	12	15	3	9	12	5	6	11	368
Općina Gradište	6	6	12	6	12	18	4	13	17	3	6	9	2	8	10	5	4	9	3	10	13	5	11	16	6	6	12	4	1	5	242
Općina Ivankovo	8	8	16	16	23	39	14	28	42	8	15	23	7	13	20	5	18	23	4	13	17	4	16	20	10	19	29	5	12	17	492
Općina Jarmina	7	4	11	4	12	16	4	11	15	4	3	7	3	8	11	2	6	8	1	7	8	3	7	10	3	5	8	1	3	4	196
Općina Nijemci	6	7	13	8	22	30	7	16	23	4	12	16	4	12	16	6	9	15	3	12	15	4	7	11	7	7	14	4	5	9	324
Općina Privlaka	2	4	6	5	10	15	4	7	11	1	4	5	3	8	11	3	14	17	2	5	7	3	8	11	1	5	6	2	2	4	186
Općina Stari Mikanovci	4	5	9	9	13	22	2	7	9	3	7	10	2	3	5	3	6	9	2	5	7	2	5	7	6	4	10	3	2	5	186
Općina Vođinci	1	5	6	6	12	18	4	6	10	1	4	5	3	3	6	0	6	6	2	5	7	2	4	6	2	6	8	1	1	2	148
Grad Otok	10	6	16	22	40	62	7	31	38	4	20	24	8	21	29	6	13	19	4	16	20	2	13	15	6	24	30	3	14	17	540
Ukupno LAG	61	67	128	85	149	234	61	134	195	37	83	120	37	88	125	36	92	128	32	93	125	34	90	124	54	86	140	31	36	67	2772

Izvor: Hrvatski zavod za zapošljavanje (<https://statistika.hzz.hr/>)

Tablica 16: Dobna struktura zaposlenih na području LAG-a

JLS	Dobna struktura																													ukupno				
	15-19			20-24			25-29			30-34			35-39			40-44			45-49			50-54			55-59			60-64			65 i više			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž		U	M	Ž	U
Općina Andrijaševci	6	5	11	65	47	112	108	65	173	93	63	156	87	60	147	89	65	154	116	66	182	88	38	126	38	16	54	18	7	25	1	-	1	1.141
Općina Babina Greda	15	8	23	68	38	106	76	49	125	63	44	107	80	36	116	93	48	141	95	48	143	70	22	92	59	17	76	37	11	48	25	5	30	1.007
Općina Černa	6	4	10	88	47	135	86	65	151	110	49	159	95	50	145	110	61	171	109	68	177	78	34	112	57	18	75	13	7	20	9	4	13	1.168
Općina Gradište	6	4	10	47	29	76	52	38	90	56	33	89	52	28	80	66	21	87	65	36	101	57	20	77	37	10	47	21	4	25	4	-	4	686
Općina Ivankovo	15	15	30	166	94	260	209	114	323	183	124	307	177	106	283	186	90	276	197	94	291	153	76	229	91	29	120	34	11	45	2	1	3	2.167
Općina Jarmina	10	3	13	46	31	77	68	49	117	58	31	89	57	33	90	43	58	101	54	23	77	48	21	69	15	7	22	14	1	15	2	1	3	673
Općina Nijemci	15	4	19	46	40	86	106	68	174	100	49	149	86	50	136	95	50	145	94	56	150	79	36	115	62	11	73	23	7	30	5	1	6	1.083
Općina Privlaka	2	0	2	41	38	79	62	37	99	70	38	108	81	30	111	66	36	102	57	34	91	82	23	105	42	9	51	14	5	19	12	-	12	779
Općina Stari Mikanovci	2	1	3	54	23	77	67	45	112	68	48	116	55	27	82	58	46	104	81	43	124	64	27	91	38	11	49	19	4	23	2	2	4	785
Općina Vođinci	2	3	5	30	23	53	53	37	90	48	22	70	45	24	69	39	24	63	44	37	81	45	16	61	21	7	28	3	5	8	3	1	4	532
Grad Otok	8	10	18	99	82	181	154	79	233	127	71	198	121	60	181	123	55	178	135	87	222	148	101	202	89	12	101	33	10	43	4	1	5	1,562
Ukupno LAG	87	57	144	750	492	1242	1041	646	1687	976	572	1548	936	504	1440	968	554	1522	1047	592	1639	912	414	1279	549	147	696	229	72	301	69	16	85	11.583

Izvor: Državni zavod za statistiku

1.3. Demografske značajke područja LAG-a

Broj i gustoća stanovništva. Na području LAG-a živi 35.371 stanovnika u 24 naselja. Broj stanovnika LAG-a čini 24,71% ukupnog broja stanovnika VSŽ (143 113 stanovnika). Prevladavaju naselja do 3.000 stanovnika (21 naselje), a samo 3 (Otok, Ivankovo, Cerna) imaju više od 3.000 stanovnika. Sukladno drastičnom opadanju broja stanovnika ukoliko depopulaciju izrazimo u gustoći naseljenosti, opala je za -13,91%. Pogledamo li gustoću naseljenosti za Republiku Hrvatsku koja iznosi 68,41 st./km² vidimo da područje LAG-a bilježi pad ispod državnog prosjeka za -26,82 %. Sukladno navedenom broj kućanstava smanjio se za 6160, odnosno -33,76%. Najgušće je naseljena općina Jarmina (157,38 st/km²), dok je najmanja gustoća naseljenosti u općini Nijemci (15,72 st/km²). **Demografska kretanja.** Na području LAG-a prisutan je trend smanjenja broja stanovnika u svim općinama. Između posljednja dva popisa stanovništva (2011. – 2021.) broj stanovnika smanjio se za 20,34 % što je posljedica procesa deruralizacije i depopulacije stanovništva. Prema Popisu stanovništva 2021. u sastavu stanovništva na području LAG-a prevladavaju Hrvati, što znači da je područje etnički homogeno. Od ostalih manjina u malom su postotku prisutni Mađari, Srbi, Bošnjaci, Albanci, Rusini, Slovaci i ostale manjine. Prosječna starost stanovništva u 2021. godini na području LAG-a bila je 42,27 godina, indeks starenja iznosio je 122,63, a koeficijent starosti 26,72% (za županiju 28,00%). Na području LAG-a posebno je izražena migracija stanovništva iz seoskih u urbane sredine zbog boljih mogućnosti zapošljavanja stanovništva, dostupnosti javnih ustanova, školovanja te općenito kvalitete života kroz organizirane kulturne i društvene aktivnosti. Prema podacima Popisa stanovništva iz 2021. godine 1,38% stanovništva je bez osnovnoškolskog obrazovanja, 25,31% ima završenu osnovnu školu, a 47,35% završenu srednju školu. Visokoškolsko obrazovanje (Stručni i Sveučilišni studij) ima samo 7,85% ukupnog stanovništva dok doktorat posjeduju premalih 0,042% stanovništva. Razvijenost civilnog društva se mjeri i brojem organizacija civilnog društva koje aktivno djeluju na nekom području. Na LAG području registrirano je 469 udruga od kojih je najviše u području sporta (113) zatim kulture i umjetnosti (67) i gospodarstva (38) . Veliki broj udruga s područja LAG-a sufinancira se iz proračuna JLS, koje svojim aktivnostima nastoje zadovoljiti potrebe članstva, korisnika iz djelokruga njihovih djelatnosti dok jedan dio udruga zadovoljava i neke vitalne društvene i socijalne potrebe stanovništva.

Demografske tendencije ukazuju na očekivane nepovoljne društvene i gospodarske posljedice u budućnosti koje će se očitovati između ostalog i kroz nestašicu radno sposobnog i obrazovanijeg stanovništva te povećanja broja starog stanovništva, a što će povratno imati nepovoljan učinak na gospodarske aktivnosti i životni standard te povećati financijske potrebe za zdravstvenom zaštitom i socijalnom skrbi.

Radna snaga koja je obrazovana i spremna na cjeloživotno učenje kritičan je čimbenik u stvaranju i održavanju dinamičnog lokalnog gospodarstva i ključan element izgradnje lokalne konkurentnosti. Potrebno je ukazat kako je problematika obrazovne razine stanovništva od prvorazrednog društveno-ekonomskog značaja, kao i aktiviranje i uključivanje obrazovanijeg stanovništva u razvojne procese svog područja.

Tablica 17: Natalitet, mortalitet i vitalni indeks na području LAG-a

Naziv JLS	Natalitet		Mortalitet		Vitalni indeks		Prosječna starost stanovnika
	2011.	2020.	2011.	2020.	2011.	2020.	
Općina Andrijaševci	41	46	38	47	15,58	21,62	36,80
Općina Babina Greda	48	28	49	45	23,52	12,6	38,30
Općina Cerna	48	43	41	51	19,68	21,93	37,50
Općina Gradište	33	34	29	23	9,57	7,82	39,70
Općina Ivankovo	81	57	79	79	63,99	45,03	36,80
Općina Jarmina	24	22	23	37	5,52	8,14	37,90
Općina Nijemci	32	35	75	69	24	24,15	41,50
Općina Privlaka	23	21	35	30	8,05	6,3	39,90
Općina Stari Mikanovci	18	15	44	52	7,92	7,8	39,60
Općina Vođinci	32	18	14	20	4,48	3,6	35,80
Grad Otok	70	53	79	89	55,3	47,17	38,80
Ukupno LAG	450	372	506	542	88,9	68,6	38,31

Izvor: *Državni zavod za statistiku*

Tablica 18: Obrazovna struktura stanovništva na području LAG-a

Naziv JLS	Bez škole			Osnovna škola			Srednja škola ¹			Visokoškolsko obrazovanje												Nepoznato
										Svega			Stručni studij ²			Sveučilišni studij ³			Doktorat			
	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	M	Ž	U	
Općina Andrijaševci	2	20	22	287	478	765	948	801	1749	142	152	294	66	57	123	73	94	167	3	1	4	-
Općina Babina Greda	11	31	42	399	489	888	630	467	1097	63	75	138	30	27	57	33	48	81	0	0	0	-
Općina Cerna	7	47	54	355	511	866	1045	817	1862	127	131	258	44	41	85	83	90	173	1	1	2	-
Općina Gradište	11	25	36	246	363	609	571	410	981	87	96	183	43	32	75	43	64	107	1	0	1	-
Općina Ivankovo	11	58	69	591	919	1510	1786	1433	3219	271	332	603	114	98	212	156	233	389	1	1	2	-
Općina Jarmina	5	12	17	177	248	425	570	457	1027	73	81	154	39	26	65	34	53	87	0	2	2	-
Općina Nijemci	4	45	49	469	629	1098	866	588	1454	104	130	234	55	49	104	49	81	130	0	0	0	-
Općina Privlaka	6	27	33	216	361	577	602	440	1042	94	89	183	49	33	82	45	56	101	0	0	0	-
Općina Stari Mikanovci	1	35	36	218	368	586	660	513	1173	88	102	190	35	40	75	53	62	115	0	0	0	-
Općina Vođinci	4	17	21	147	228	375	443	337	780	49	84	133	18	33	51	31	51	82	0	0	0	-
Grad Otok	11	83	94	492	760	1252	1346	1016	2362	201	218	419	90	80	170	109	136	245	2	2	4	-
Ukupno LAG	73	400	473	3.597	5.354	8.951	9.467	7.279	16.746	1.299	1.490	2.789	583	516	1.099	709	968	1.677	8	7	15	-

Izvor: Državni zavod za statistiku (podaci za stanovništvo prema najviše završenoj školi i spolu
https://podaci.dzs.hr/media/td3jvrbu/popis_2021-stanovnistvo_po_gradovima_opcinama.xlsx)

¹ Obuhvaćene su sve srednje škole: industrijske i obrtničke strukovne škole, škole za zanimanje, škole za KV i VKV radnike, tehničke i srodne strukovne škole i gimnazije

² Obuhvaćene su sve više škole, I. (VI.) stupnjevi fakulteta te stručni studiji po Bologni

³ Obuhvaćeni su svi fakulteti, umjetničke akademije, svi sveučilišni studiji po Bologni te magistarski znanstveni, stručni i umjetnički studij

2. REZULTATI PROVEDBE LRS U RAZDOBLJU 2014. – 2022.

Od 19. srpnja 2018. do 1. lipnja 2023. LAG Bosutski niz je raspisao i obradio 7 natječaja iz Podmjere 19.2. Upravni odbor je na svojim sjednicama donio odluke o odabiru za 92 projekata koje je administrirao ured LAG-a Bosutski niz, od kojih je APPRRR potvrdio njih 84. Doneseno je 36 odluka o odbijanju (uključujući i Obavijesti o odbacivanju prijave zbog nedovoljno sredstava) na koje nisu uloženi prigovori. Od 92 inicijalno odobrenih projekata od strane Agencije, u fazi provedbe ili tijekom odobrenja 12 projekata je odustalo od svojih prijava. Sukladno nastalim promjenama održano je pet Skupština LAG-a Bosutski niz na kojima je usvojeno pet izmjena LRS-a i pet izmjena Plana provedbe, koje su odobrene od APPRRR-a. Za provedbu 84 projekata ukupno je dodijeljeno 1.389.232,38 EUR čime je realizirano 98,11 % ukupne alokacije za Podmjeru 19.2., od čega je 18,41 % alokacije za provedbu projekta unutar TO 1.2.1. „Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava“, 45,32 % TO 1.2.2. „Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava“ i 36,20 % za TO 3.1.1. „Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu“).

U okviru Podmjere 19.3., kroz tip operacije 19.3.2. koja se odnosi na „Provedbu aktivnosti projekata suradnje“ LAG Bosutski niz je kao partner uspješno proveo projekt „KLUB 7“ tijekom 2023. godine u suradnji s LAG-ovima Šumanovci, LAG Terra Liburna, LAG Frankopan, LAG Sjeverna Bilogora, LAG Zagora i LAG Marinianis. Glavni cilj projekta suradnje je namjenski iskoristiti društveno-kulturni i turistički potencijal raznolike kulturne i tradicijske baštine te jačanje lokalnih lanaca vrijednosti i razinu trženja lokalnih proizvoda na LAG području.

Drugi projekt suradnje je projekt „KULTURO LAG“. Partneri na projektu međuteritorijalne suradnje su 4 LAG-a sa područja Republike Hrvatske: LAG Bosutski niz, LAG Cetinska krajina, LAG PRIZAG i LAG Vuka-Dunav. Projektom suradnje obuhvatit će se aktivnosti razvoja destinacija vjerskog turizma, kulturno-povijesne baštine, promidžbe i vidljivosti, ali i međusobnih posjeta kroz studijska putovanja i posjete u sklopu koordinacije projekta, a sve u svrhu očuvanja kulturnog blaga i prenošenja bogatstva kulturnog dobra, sličnosti, a samim time i beskrajnih različitosti vjerske i kulturne baštine, na buduće generacije. Očekivano trajanje projekta je do 06. mjeseca 2024. godine.

LAG Bosutski niz sudjelovao je kao nositelj, projektni partner ili koordinator na 11 projekata. Uspješno je do sada završen 1 projekt Agencija za mobilnost i programe EU-e dok je drugi u provedbi. LAG Bosutski niz je uspješno proveo 3 projekta MVIEP, također tri ESF projekta gdje je LAG bio nositelj. Uspješnom provedbom projekata izvan Mjere 19. LAG Bosutski niz je ostvario dodatan doprinos provedbi programa LEADER te dostizanju ciljeva LRS-a, jačanju kapaciteta LAG-a i njegovih dionika, umrežavanju područja LAG-a, stvaranju partnerstava unutar i izvan LAG područja, međusektorskoj suradnji te pozicioniranju LAG-a kao utjecajnog nositelja lokalnog razvoja na obuhvatnom LAG području.

Detaljnija tablica rezultata provedbe LRS 2014.-2022.i provedbe drugih projekata LAG-a nalazi se u Prilogu 4.

Tablica 19: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti		Pokazatelji		
	br.	Alokacija, EUR	br.	Iznos, EUR	br.	Iznos, EUR	br.	Iznos, EUR	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a	Pokazatelji LAG-a
4.1.1./1.2.1.	1	260.615,99 EUR	23	260.615,99 EUR	23	260.615,99 EUR	17	209.830,27 EUR	0	Ukupno 19 sufinancirana projekta Iznos: 237.514,06 EUR	Ukupno 17 sufinancirana projekta Iznos: 209.830,27 EUR
6.3.1./1.2.2.	3	642.882,74 EUR	43	642.882,74 EUR	43	642.882,74 EUR	23	340.437,39 EUR	0	Ukupno 42 sufinancirana projekta Iznos: 627.848,10 EUR	Ukupno 23 sufinancirana projekta Iznos: 340.437,39 EUR
7.4.1./3.1.1.	3	512.434,08 EUR	26	512.434,08 EUR	18	485.733,65 EUR	7	138.234,79 EUR	0	Ukupno 18 sufinancirana projekta Iznos: 485.733,65 EUR	Ukupno 7 sufinancirana projekta Iznos: 138.234,79 EUR
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta	Ukupni iznos projekta, EUR	Iznos učešća LAG-a, EUR	Razdoblje provedbe projekta	Uloga LAG-a u provedbi projekta	Rezultati i pokazatelji					
LAGaktivni mladi	ESF	87.710,68 EUR	0,00	01.05.2018. do 30.10.2019.	Partner	Prilog 4					
Sudjeluj Aktivno Danas	Zaželi – program zapošljavanja žena (MRMS)	524.407,17 EUR	0,00	18.06.2020. do 18.12.2021.	Nositelj	Prilog 4					
LAGodan život	Zaželi – program zapošljavanja žena (MRMS)	196.487,29 EUR	0,00	14.09.2022. do 14.05.2023.	Nositelj	Prilog 4					
Škola za EU	MVIEP	11.887,68 EUR	0,00	01.01.2020. do 30.06.2020.	Nositelj	Prilog 4					
EUDivani	MVIEP	5.308,91 EUR	0,00	01.07.2022. do 31.12.2022.	Nositelj	Prilog 4					
LokoLag Lokalne inicijative Udruga	ESF	49.867,98 EUR	0,00	01.04.2022. do 31.03.2023.	Nositelj	Prilog 4					

LokoLag	VSŽ	583,98 EUR	132,72 EUR	2021.	Nositelj		Prilog 4
Dijalog Budućnost i	Agencija za mobilnost i programe EU- e	17.287,14 EUR	0,00	01.10.202 1. do 30.09. 2022.	Nositelj		Prilog 4
LokoLag	ESF	115.648,16 EUR	0,00	26.03.201 9. do 26.03.202 0.	Nositelj		Prilog 4
Društvena NEjednak ost	Agencija za mobilnost i programe EU- e	27.090,00 EUR	0,00	01.06.202 3. do 30.04.202 4.	Nositelj		Prilog 4
Glas mladih	MVIEP	6.581,32 EUR	0,00	01.07.202 1. do 31.12. 2021.	Nositelj		Prilog 4

Izvor: LAG Bosutski niz (Izvješća o provedbi projekata, Interne evaluacije LAG-a i godišnja izvješća)

3. OPIS UKLJUČENOSTI LOKALNIH DIONIKA U IZRADU LRS-a

3.1. Opis partnerstva

Pripreme i izrada LRS-a temeljila se na načelima razvoja "odozdo prema gore". Cjelokupan proces izrade LRS-a primjenjivao se kroz načela LEADER-a i to primjenom načela "odozdo prema gore" i sudjelovanjem različitih interesnih skupina, uključujući socio-ekonomski ugrožene skupine, žene i mlade u izradi strategije, razvoj utemeljen na značajkama lokalnog područja – kroz izrađenu osnovnu analizu područja uz revidiranje LRS 2014.-2020., u prijelaznom razdoblju 2021.-2022. utvrđene su prilike, prijetnje, snage i slabosti područja LAG-a te na temelju tih zaključaka odabrani ciljevi razvoja koji se temelje na maksimiziranju snaga kako bi se otklonile slabosti, uspostavljanje lokalnih partnerstava- LAG je udruga uspostavljena kroz svoj rad i interakciju na načelima LEADER/CLLD pristupa.

Sukladno Statutu LAG-a, tijela LAG-a su: Predstavnička Skupština (u daljnjem tekstu Skupština), Predsjednik Predstavničke Skupštine, Upravni odbor, Predsjednik Upravnog odbora i 2 Podpredsjednika Upravnog odbora te Nadzorni odbor. Struktura članova Skupštine LAG-a Bosutski niz prikazana je u tablici 20. Članovi LAG-a (Skupština LAG-a) su ujedno i tijelo nadležno za donošenje odluka vezanih za sadržaj i provedbu LRS-a, sukladno Statutu LAG-a Bosutski niz. Skupština LAG-a sastoji se od 44 (+ 1 član bez prava glasa), a zastupljena su sva tri društvena sektora. Najzastupljeniji je civilni sektor s 18 članova, zatim slijede javni sektor s 13 članova te gospodarski sektor s 13 članova. Struktura članova Upravnog odbora LAG-a prikazana je tablicom 22. Navedena tablica pokazuje da je u Upravnom odboru LAG-a Bosutski niz uključeno više od 40% žena, što je jasan pokazatelj uključenosti žena u procese odlučivanja, kao i mladih osoba koje imaju svoje predstavnike u Upravnom odboru LAG-a (3 člana), dok Skupština LAG-a ima 15 mladih članova, što čini značajan udio u odnosu na ukupan broj članova Skupštine. Tijelo LAG-a nadležno je za odabir projekata na LAG Natječaju s obzirom da je Upravni odbor LAG-a, između zadaća propisanih Statutom LAG-a, a sukladno LRS-u LAG-a i Internoj metodologiji, tijelo nadležno za odobravanje i raspisivanje LAG Natječaja, te odabir projekata na LAG Natječaju. Upravni odbor LAG-a čini 11 članova: civilni sektor 5 članova, gospodarski sektor 4 člana i javni sektor 2 člana.

Razvijanje partnerskih odnosa na području LAG-a i širenje suradničke mreže na svim razinama posebno je važno jer povećava dinamiku gospodarskog i društvenog života na području, stvara niz razvojnih pretpostavki područja i doprinosi integraciji područja u društveni i gospodarski život bližeg i udaljenijeg okruženja te je posebno važan jer potiče i podupire povezivanje i suradnju lokalnih zajednica koje imaju zajednički gospodarski i društveni značaj.

Potrebno je istaknuti partnerske odnose s jedinicama lokalne samouprave s područja LAG-a, s malim i srednjim gospodarstvenicima te udrugama kao značajnim partnerima. Prethodno spomenut LEADER pristup pokazao se uspješnim pokretačem razvoja ruralnih zajednica u europskim okvirima jer se temelji na sposobnostima lokalnog stanovništva za utvrđivanjem ključnih razvojnih potencijala i potreba ruralnog područja u kojem žive.

Tablica 20: Članovi LAG-a (Skupština LAG-a)

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj)
13	18	13	44	21	15
1 član GS bez prava glasa			1		
			45		

Izvor: LAG Bosutski niz, registar članova

Tablica 21: Tijelo LAG-a nadležno za donošenje odluka koje su vezane za sadržaj i provedbu LRS

Skupština LAG-a Bosutski niz

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj)
13	18	13	44	21	15
1 član GS bez prava glasa			1		
			45		

Izvor: LAG Bosutski niz, registar članova

Tablica 22: Tijelo LAG nadležno za odabir projekata na LAG natječaju

Upravni odbor LAG-a Bosutski niz

Gospodarska interesna skupina (broj)	Civilna interesna skupina (broj)	Javna interesna skupina (broj)	Ukupno (broj)	Od toga žena (broj)	Od toga mladih (broj)
4	5	2	11	5	3

Izvor: LAG Bosutski niz, registar članova

3.2. Opis tijeka izrade LRS i sudjelovanja različitih interesnih skupina u izradi LRS

LAG Bosutski niz započeo je pripreme radnje izrade LRS tokom 2022. godine izradom *google* obrazaca koji su bili dostupni dionicima s područja LAG-a kako bi mogli iznijeti svoje potrebe, vizije.

Ankete su bile usmjerene na javni, gospodarski, civilni sektor odvojeno, nadalje izrađene su ankete na ruralni turizam, implementaciju pametnih sela.

Redovno na sjednicama Upravnog odbora te Skupštine LAG-a i Koordinacijskih sastanaka s predstavnicima JLS-a utvrđivane su potrebe i specifikumi LAG obuhvata temeljem smjernica za novo programsko razdoblje.

Iste aktivnosti nastavljene su i u 2023. godini s mnogobrojnim održanim animacijskim aktivnostima sa svim dionicima na svih 11 jedinica lokalne samouprave LAG-a Bosutski niz.

Održano je 11 centralnih animacijskih radionica na kojima je sudjelovalo 78 osoba od toga iz javni sektor -8 osoba, gospodarski sektor -16 osoba, civilni sektor -54 osobe.

Skupština LAG-a usvojila je LRS za razdoblje 2023.-2027. na sjednici održanoj 19. 09. 2023. godine na kojoj je sudjelovalo 23 osoba od toga iz javni sektor -4 osobe, gospodarski sektor -8 osoba, civilni sektor -11 osoba.

Tablica 23: Događaji i sudionici tijekom izrade LRS

Naziv događaja (sastanak, radionica i sl.)	Broj sudionika	Mjesto održavanja događaja	Datum održavanja događaja
Anketa za JLS	5	on-line	2022./2023.
Anketa za CS	26	on-line	2022./2023.
Anketa za GS	11	on-line	2022./2023.
Anketa – Pametna sela	5	on-line	2022./2023.
Anketa – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	28	on-line	2022./2023.
Anketa - Turizam	14	on-line	2022./2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	10	Andrijaševci	22.02.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	3	Babina Greda	23.02.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	4	Cerna	23.02.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	2	Gradište	22.02.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	6	Jarmina	01.03.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	7	Ivankovo	01.03.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	3	Nijemci	15.02.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	23	Otok	15.02.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	3	Privlaka	23.02.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	5	Stari Mikanovci	02.03.2023.
Animacijska radionica – Izrada nove LRS LAG-a BN 2023.-2027.	12	Vođinci	02.03.2023.

Izvor: LAG Bosutski niz

4. ANALIZA RAZVOJNIH POTREBA I POTENCIJALA PODRUČJA

4.1. Rezultati analize stanja područja na temelju SWOT analize

U svrhu izrade SWOT analize organizirane su radionice na kojima su svi sudionici bili upoznati s analizom stanja te su kroz iznošenje vlastitih mišljenja i sudjelovanja u raspravama o stanju gospodarstva, infrastrukture i razvoju društva uvelike doprinosili samom procesu izrade LRS, odnosno u fazi razumijevanja razvojnih potreba područja LAG-a. Na temelju navedenih kategorija pristupilo se izradi SWOT analize kako bi se još detaljnije dobio uvid u područja za koja se smatra da bi se, ulaganjem u ista, pridonijelo razvoju LAG-a.

Tablica 24: SWOT analiza LAG-a

SNAGE	SLABOSTI
<p>OPĆE ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE PODRUČJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • povoljan geoprometni položaj (pogranična regija, europski cestovni koridor), cestovna mreža dobro povezuje područje LAG-a lokalno • veliko i kvalitetno poljoprivredno zemljište i mogućnosti za navodnjavanje • očuvana priroda i mnogo kvalitetnih šumskih površina, bogata fauna • šume u sklopu Spačvanskog bazena dio Nacionalne ekološke mreže • bogata kulturna baština (arheološka nalazišta, materijalna i nematerijalna baština) • dobra pokrivenost željezničke mreže • infrastruktura vodoopskrbe, zadovoljavajuća opskrba električnom energijom gospodarstva i kućanstava, dobra telekomunikacijska infrastruktura i kvaliteta usluga • korištenje obnovljivih izvora energije (prvo bioplinско postrojenje u Hrvatskoj) • dobra pokrivenost područja osnovnim školama, zadovoljavajuća zdravstvena infrastruktura • sportska infrastruktura (sportski objekti pri školama, privatni objekti; šetnice, uređene biciklističke staze i rute, lovačka i ribolovna infrastruktura, konjičke staze i dr.) <p>GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • tradicija u obrtništvu te malom i srednjem poduzetništvu, bavljenju poljoprivredom, razvijena je drvoprerađivačka industrija • pojedinačni primjeri dobre prakse u poljoprivredi (pojedini moderni gospodarski subjekti • niži troškovi poslovanja u odnosu na druga područja RH (niža cijena radne snage, porezne olakšice itd.) • gospodarska infrastruktura s infrastrukturno opremljenim poduzetničkim	<p>OPĆE ZEMLJOPISNE ZNAČAJKE PODRUČJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • nezadovoljavajuća povezanost s europskim cestovnim koridorom, dio cesta nije rekonstruiran i dio poljskih putova nedovoljno se održava • nema navodnjavanja poljoprivrednih površina • nedostatak programa i projekata održivog korištenja prirodne i kulturne baštine • vodovodna mreža stara i nerenovirana, nedovoljna izgrađenost kanalizacijske mreže i problemi sa septičkim jamama • predškolske ustanove nisu primjereno opremljene i manjka im prostora, neke škole nemaju zadovoljavajuće prostore i uvjete za rad • neodgovarajuća opremljenost škola za suvremenu nastavu (IT oprema, laboratoriji, praktikumi i dr.) • nedovoljna razvijenost kulturnih ustanova (muzeji, galerije, mjesne knjižnice) • nezadovoljavajuća infrastruktura u sportu (zastarjeli sportski objekti i oprema) <p>GOSPODARSKE ZNAČAJKE PODRUČJA</p> <ul style="list-style-type: none"> • veći dio industrije je niskoakumulativan i trajno zaostaje u konkurentnosti • u strukturi gospodarstva nizak udio industrije, posebno visokotehnološke, te proizvodnje s većom dodanom vrijednosti, manjak inovativnosti i korištenja i razvoja tehnologija • rascjepkanost i usitnjenost posjeda, nedovoljno korištenje znanja i tehnologije, manjak poslovnih vještina, znanja i ponašanja, slaba mrežna povezanost umreženost proizvođača, osobito malih, slabo razvijena prerada poljoprivrednih proizvoda • slaba horizontalna i vertikalna povezanost malih proizvođača s tržištem, manjak izravnih kanala prodaje i distribucije i slabo razvijeno brendiranje i promocija poljoprivrednih proizvoda • nerazvijena ekološka i integrirana poljoprivreda s obzirom na potencijale, slabo povezivanje i udruživanje poljoprivrednih proizvođača

zonama

- pojedinačni primjeri dobre prakse u ruralnom turizmu

DEMOGRAFSKE I SOCIJALNE ZNAČAJKE PODRUČJA

- međugeneracijska solidarnost i duh zajedništva u lokalnoj zajednici
- očuvane vrijednosti obiteljskog života, primjeri dobre prakse mladih obitelji koje su spremne živjeti i raditi u zavičaju
- lokalne zajednice daju potporu školovanju mladih stipendiranjem učenika i studenata i pomoći učenicima koji putuju te sustavom nagrađivanja
- zadovoljavajuća kvaliteta i dostupnost zdravstvenih usluga
- programi socijalne skrbi pomoći lokalnih zajednica najugroženijima
- brojne kulturne manifestacije vezane za folklor i očuvanje običaja i tradicije te priredbe vezane za lokalna događanja
- uključenost mladih u sportsko-rekreacijske aktivnosti, uspješni sportski klubovi, brojna sportska natjecanja
- brojne udruge i dobra angažiranost i rad organizacija civilnoga društva
- znanje i iskustvo u pripremi i provedbi projekata EU-a
- dobra suradnja među JLS-ima i županijskim organizacijama, uključenost mladih obrazovanih ljudi u upravljanje razvojem
- potpora i angažman lokalnih uprava u organiziranju edukacije i treninga za poljoprivrednike i poduzetnike te za osposobljavanje svojih suradnika
- osnivanje LAG-a i drugih zajedničkih institucija radi bržeg i uspješnijeg razvoja i boljeg korištenja potencijala (EU fondovi i dr.)

PRILIKE

- nedovoljno korištenje šumskog potencijala za razvoj gospodarstva
  - slab razvoj malog i srednjeg poduzetništva, slaba poduzetnička klima
  - nepostojanje vlastite potporne infrastrukture za razvoj poduzetništva (poduzetnički centri, inkubatori, konzultanti itd.)
  - velika stopa nezaposlenosti, neodgovarajuća obrazovna struktura radne snage za razvoj djelatnosti s većom dodanom vrijednosti
  - slabo korištenje programa cjeloživotnog učenja, stručnog usavršavanja, mala motiviranost pojedinaca za sudjelovanje
  - manjak poticaja za zapošljavanje i samozapošljavanje, osobito teže zapošljivih skupina stanovništva
  - manjak poduzetničkog duha za razvoj ruralnog i drugih selektivnih oblika turizma
  - nedovoljno korištenje lokalnih resursa za turističke proizvode i usluge
  - nedovoljno razvijen marketing u turizmu i promocija područja LAG-a
- ### **DEMOGRAFSKE I SOCIJALNE ZNAČAJKE PODRUČJA**
- nizak natalitet stanovništva, starenje stanovništva
  - izražene migracije stanovništva iz seoskih u urbane sredine, odlazak mladih i nedovoljna zainteresiranost za poljoprivredu i poduzetništvo
  - loša obrazovna struktura stanovništva, izrazito nizak udio visokoobrazovanog stanovništva
  - nedostatak stručnih kadrova u osnovnim i srednjim školama (pojedini predmeti, pedagozi, psiholozi i dr.), osobito u ruralnim područjima
  - nejednake mogućnosti za obrazovanje u usporedbi s većim urbanim centrima (manjak dodatnih obrazovnih programa)
  - nedovoljno razvijena izvaninstitucionalna socijalna skrb i pružanje novih socijalnih usluga
  - nedovoljna uključenost udruga u kreiranje strategija lokalnog razvoja i cjelokupnom razvoju lokalnih zajednica nedovoljno je iskorišten
  - nedovoljno iskustvo lokalnih uprava u strateškom planiranju, u izradi razvojnih programa te pripremi, provedbi i praćenju rezultata razvojnih projekata
  - vrlo slabi fiskalni kapaciteti lokalnih jedinica
- čitavo područje LAG-a je ispod prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske
- mjereno indeksom razvijenosti

PRIJETNJE

<ul style="list-style-type: none"> - nadređeni strateški dokumenti (npr. UN Strateški razvojni ciljevi 2015, Europa 2050, Zeleni plan, Hrvatska nacionalna strategija 2030) koji inzistiraju na zelenoj, energetske i digitalnoj tranziciji, te ravnomjernom i održivom i razvoju - ulazak RH u Schengen i europodručje, što potiče mobilnost kapitala, robe i ljudi - potpomognuto područje – financijska sredstva EU i drugih izvora za razvoj (npr. Nacionalni plan za oporavak i otpornost 2021-2026) - povećana potražnja za lokalnim, ekološkim proizvodima zbog blizine urbanih središta, ali i jedinstvenog EU tržišta - porast svijesti o važnosti konzumiranja ekoloških te tradicijskih i autohtonih proizvoda - postojanje i blizina Sveučilišta u Osijeku, kao i različitih instituta i razvojnih centara usmjerenih obrazovanju odraslih - zakonodavni okviri za jačanje civilnog društva - poticajne mjera RH i EZ-a za povećanje konkurentnosti u poljoprivredi i industriji - poticanje i očekivani porast korištenja obnovljivih izvora energije - povećanje i poboljšanje zaštite prirode i okoliša primjenom standarda EU-a - porast interesa i potražnje za uslugama ruralnog i drugih specifičnih oblika turizma zasnovanih na lokalnim i regionalnim posebnostima. 	<ul style="list-style-type: none"> - neizvjesnost oko razvoja COVID-19 pandemije i mogućnost pojave novih pandemija - rat Ukrajine i Rusije te prijetnja širenja rata - energetska kriza - prijetnja gospodarske krize, odnosno niskih stopa rasta BDP-a u RH i EU - neizvjesnost prouzročena kretanjem razine cijena (snažni inflacijski pritisci) - zakonska regulativa EU u području poljoprivrede, lova i ribarstva zbog nepripremljenosti poljoprivrednika na nju - intenziviranje konkurencije iz zemalja članica EU, bliskoistočnih zemalja i zemalja II Europe - nepovoljne klimatske promjene - nelojalna konkurencija i nekontroliran uvoz poljoprivrednih proizvoda upitne kvalitete - atraktivnost drugih djelatnosti i područja izvan LAG-a koji privlače stanovništvo - zapostavljanje važnosti razvoja društvene dimenzije razvoja u svakodnevnom životu - neučinkovita decentralizacija u planiranju, pripremi i provedbi razvojnih programa i projekata (u infrastrukturi, poduzetništvu, zapošljavanju, zaštiti okoliša i dr.) - izostanak kvalitetne podrške središnje države u pripremi i provedbi razvojnih projekata - povećana konkurencija poljoprivrednih i industrijskih proizvođača iz EU-a - odlazak stručne radne snage (osobito visokoobrazovane) u gradove i inozemstvo, naročito u EU - neučinkovit nacionalni sustav poticaja u poljoprivredi s obzirom na specifičnosti pojedinih županija (prirodni uvjeti, prinosi) - nedovoljna podrška razvoju kontinentalnog turizma, nekontrolirano iskorištavanje šuma i drugih prirodnih resursa, prijenos onečišćenja iz okruženja - smanjenje pomoći iz državnoga proračuna zbog potreba za smanjenjem deficita - nastavak i produbljivanje gospodarske i društvene krize
--	--

SWOT analiza pomaže u vrednovanju društveno-ekonomske situacije na području LAG-a, u cilju boljeg sagledavanja njegovih prednosti i slabosti, kao i ostvarenja strateških ciljeva. Ona isto tako pomaže u razumijevanju internih i eksternih čimbenika koji su uzročnici postojećeg stanja područja LAG-a, ali i koji determiniraju njegov budući razvoj. SWOT analiza je rezultirala popisom identificiranih snaga i slabosti područja LAG-a koje se mogu iskoristiti za realizaciju uočenih prilika te minimiziranje uočenih prijetnji, a čije je izvorište kako okruženje LAG-a, tako i unutarnje generirani procesi. Najvažnije snage i slabosti te prilike i prijetnje, kao vanjske mogućnosti i ograničenja razvoja, sintetizirani su u SWOT tablici.

Razvoj konkurentne poljoprivrede na području LAG-a, razvoj LAG-a u sektoru poljoprivrede i proizvodnje hrane jedan je od ključnih čimbenika. Sektor poljoprivrede ujedno je osnova za razvoj drugih djelatnosti koje mogu biti izravno i neizravno povezane s tim sektorom i pridonijeti bržem razvoju čitavog područja. Stoga je rezultat ove identifikacije povećanje konkurentnosti prerade poljoprivrednih proizvoda i proizvodnje hrane. Također, jedna od bitnih

elemenata identifikacije pokazala se potreba za razvojem novih proizvoda, postupaka, procesa i tehnologija koji bi stvorili diverzificiranost poljoprivrednika na području LAG-a čime bi se povećala konkurentnost na tržištu i ostvario povoljniji plasman. Da bi se stvorili jednaki preduvjeti za navedeno nužno je poticati već postojeće, rastuće, tvrtke, poljoprivredne zadruge i OPG-e uz potporu za poslovanje i malim gospodarstvima. Generalna glavna potreba za ostvarivanje cilja je ulaganje u poljoprivrednu mehanizaciju kao prvi korak ka napretku i poduzimanju daljnjih aktivnosti na tržištu. Diverzifikacija gospodarstva razvojem poduzetništva i turizma na području LAG-a – Cjelovit napredak ne može se ostvariti usmjeravanjem samo na razvoj poljoprivrednog sektora; ne smije se zanemariti gospodarska i društvena sredina. Naime, i druge gospodarske grane, sukladne poljoprivredi i ruralnom području, poput turizma i uslužnih djelatnosti imaju veliki utjecaj na razvoj ruralnih područja. Stoga je nužno poticati i provedbu diverzifikacije gospodarstva na području LAG-a pri čemu razvoj malog gospodarstva i turizma, kao nepoljoprivrednih djelatnosti, ima osobito važnu ulogu. Pобољшanje kvalitete življenja i unapređenje zaštite okoliša na području LAG-a – LAG karakterizira područje očuvane prirode i zaštićenih prirodnih vrijednosti. Velika prostranstva šume Spačvanskog bazena i Save nizvodno od Hrušćice, kao dio područja Nature 2000, strateški su potencijali područja LAG-a. Sav potencijal očuvanog okoliša želi se učiniti pristupačnim te u skladu sa održivim upravljanjem pokrenut suživot prirode sa stanovnicima LAG-a kroz ulaganja u vidikovce, poučne staze i ostalo. Naime, uz razvoj i očuvanje prirodne baštine identificirana je potreba za podizanjem kvalitete življenja stanovnika sa područja LAG-a. Navedenom potrebom omogućio bi se preduvjet zadržavanja mladog stanovništva u ruralnom području te otklonio negativni migracijski faktor koji dovodi u ugrozu opstanak ruralnog područja. Razvoj i jačanje kapaciteta, suradnje te prepoznatljivosti područja – Razvoj ljudskih resursa i jačanje kapaciteta za upravljanje razvojem vrlo su važni sektori za uspješno djelovanje LAG-a. Naime, LAG čine male općine koje pojedinačno nemaju dovoljne ljudske i financijske kapacitete za brzo i učinkovito stvaranje i stalan razvoj sposobnosti praćenja i sudjelovanja u procesima planiranja, pripreme i realizacije razvojnih programa i projekata. Navedeno je nužno kako bi se osigurao i stvarno proveo „razvoj odozdo“. Stoga je jedna od ključnih potreba poticanje zajedničkih aktivnosti i projekata kako bi se građanima svih dobnih skupina omogućio bolji pristup obrazovanju, usavršavanju i umrežavanju.

5. OPĆI CILJEVI, SPECIFIČNI CILJEVI I INTERVENCIJE LRS

5.1. Prikaz potreba područja LAG-a

Prikaz ključnih razvojnih potreba, opis općih i posebnih ciljeva te prikaz intervencija na području LAG-a temelji se na rezultatima radionica za izradu LRS, konzultacijama s lokalnim razvojnim dionicima, provedenoj anketi, sastancima te radionicama i konzultacijskim procesom sa Ministarstvom poljoprivrede i APPRRR-om. Prilikom izrade LAG se koncentrirao na one razvojne potrebe čijem rješavanju može izravno i mjerljivo doprinijeti u okviru programskih mogućnosti u razdoblju 2023.-2027.

Tablica 25: Potrebe LAG područja

Naziv potrebe	Opis potrebe	Naziv općeg cilja LRS kojim se ispunjava potreba	Naziv specifičnog cilja LRS kojim se ispunjava potreba
<p>P1. Poticanje jačanja konkurentnosti i razvoja poljoprivrednih gospodarstava, revitalizacija i digitalizacija poljoprivredne proizvodnje i proizvodnih procesa, ostvarivanje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i korištenje obnovljivih izvora energije</p>	<p>Ova potreba obuhvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osnaživanje, okrupnjivanje i podizanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava, - povećanje otpornosti gospodarstva na egzogene šokove - izmjenu/poboljšanje starosne strukture nositelja poljoprivrednih gospodarstava, - promicanje zapošljavanja, rodne ravnopravnosti, uključujući i sudjelovanje žena u poljoprivredi, - smanjenje negativnog utjecaja na tlo, zrak i vodu uvođenjem inovativnih, modernih tehnologija i tehnoloških procesa, - povećanje upotrebe energije iz obnovljivih izvora, uključujući biomase u svrhu ublažavanja klimatskih promjena, te promicanja održive energije, - povećanje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, - stvaranje novih radnih mjesta diverzifikacijom proizvodnje 	<p>OC1: Osnaživanje gospodarskog potencijala područja LAG-a</p>	<p>SC1.1.: Modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje</p>
			<p>SC1.2. Diverzifikacija djelatnosti</p>
			<p>SC1.3. Niskougljična tranzicija ruralnog gospodarstva</p>
<p>P2. Revitalizacija ruralne društveno-ekonomske infrastrukture, pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo</p>	<p>Ova potreba obuhvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> - razvoj temeljnih usluga za ruralnu zajednicu kroz unaprjeđivanje društveno-ekonomske infrastrukture na području LAG obuhvata, - poboljšanje stanja cjelokupne infrastrukture i unaprjeđenje uvjeta života i kvalitete stanovanja u naseljima LAG obuhvata, - unaprjeđenje društvenog života, razvoj civilnog društva, obrazovne, kulturne i sportske infrastrukture i suprastrukture 	<p>OC2: Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture ruralnog područja</p>	<p>SC2.1. Razvoj ruralne društveno-ekonomske infrastrukture ruralnog područja</p>
			<p>SC2.2. Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo</p>
<p>P3. Razvojno-inovativni turizam oslonjen na kulturno-tradicijsku baštinu, podupiranje i valorizacija kulturne i tradicijske baštine, očuvanje</p>	<p>Ova potreba obuhvaća:</p> <ul style="list-style-type: none"> - uključivanje dionika u lokalni razvoj - zaštitu okoliša, prirodne, kulturne i tradicijske baštine, energetske učinkovitost i racionalno korištenje prirodnih resursa te upotrebu obnovljivih izvora energije, - održivo upravljanje prirodnim i kulturnim i tradicijskim resursima, 	<p>OC3: Očuvanje kulturo/tradicijskog identiteta područja LAG-a</p>	<p>SC3.1. Očuvanje baštine, kulture i tradicije područja</p>
			<p>SC3.2. Zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom</p>

okoliša, ekosustava i bioraznolikosti, očuvanje kulturnog identiteta područja i prijenos znanja i vještina	materijalnom i nematerijalnom kulturnom baštinom, - prijenos znanja i vještina - razvoj održivog i inovativnog turizma oslonjenog na kulturnu i tradicijsku baštinu		
--	---	--	--

Ruralna područja specifična su po svojoj organizaciji kao i po svojoj borbi za zauzimanjem pozicije na tržištu. Ujedno se suočavaju s jedinstvenim izazovima koji se ne pojavljuju u urbanim sredinama. Navedeni izazovi proizlaze iz nedovoljno razvijene gospodarske i društvene infrastrukture, slabe efikasnosti i produktivnosti gospodarstva te općenito ograničenog pristupa temeljnim uslugama. Stoga takva područja zahtijevaju sinergiju svih intervencija i ciljanih inicijativa kako bi se unaprijedili uvjeti života i potaknulo održivo gospodarstvo. Pri tome, LAG Bosutski niz ima ključnu ulogu u definiranju i ostvarivanju potreba i ciljeva područja koje obuhvaća. Te potrebe, identificirane na sastancima i radionicama (Tablica 23.), anketiranjem (Tablica 24.) te u razgovoru s partnerima, članovima i zainteresiranim s voditeljem LAG-a, čine temelj strategije razvoja koja stavlja naglasak na osiguranje održivog gospodarstva i kvalitete života u ruralnim područjima.

Prva potreba LAG-a obuhvaća poticanje jačanja konkurentnosti i razvoja poljoprivrednih gospodarstava, revitalizacija i digitalizacija poljoprivredne proizvodnje i proizvodnih procesa, ostvarivanje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, korištenje obnovljivih izvora energije. Stoga je jedan od ključnih ciljeva LRS-a LAG-a Bosutski niz usmjeren jačanju gospodarskog i inovativnog potencijala ruralnih područja kroz primjenu novih tehnologija i procesa u poljoprivrednoj proizvodnji. Time se želi potaknuti konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava, poticanje inovacija i smanjenje negativnih utjecaja na okoliš. U sklopu općeg cilja, definiran je i specifičan cilj koji naglašava potrebu za unaprjeđenjem poljoprivredne proizvodnje putem modernizacije, korištenja obnovljivih izvora energije i digitalizacije. Kroz sinergiju općeg i specifičnog cilja, strategija razvoja stvara poticajno okruženje za promicanje održivih praksi u poljoprivredi, potiče gospodarski rast i stvaranje novih radnih mjesta, te doprinosi očuvanju okoliša, ekosustava i bioraznolikosti. Fokus na modernizaciju i digitalizaciju poljoprivredne proizvodnje osigurava efikasnije korištenje resursa, dok korištenje obnovljivih izvora energije doprinosi smanjenju emisija stakleničkih plinova i ublažavanju klimatskih promjena. Istovremeno, stvaranje dodane vrijednosti u poljoprivrednoj proizvodnji promiče održivi rast ruralnih gospodarstava.

Druga potreba LAG područja obuhvaća ulaganje u revitalizaciju ruralne društveno-ekonomske infrastrukture i pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo s ključnom ulogom u unaprjeđenju uvjeta života i poticanju društvenog razvoja. Razvojem temeljnih usluga za ruralnu zajednicu stvaraju se preduvjeti za poboljšanje kvalitete života stanovnika LAG područja, potiče se razvoj lokalnih gospodarskih aktivnosti te se pomaže u privlačenju novih investicija. Nadalje, poboljšanje i revitalizacija stanja cjelokupne infrastrukture i unaprjeđenje uvjeta života i kvalitete stanovanja u naseljima LAG područja ima za cilj osigurati da ruralne sredine budu održive i atraktivne za život, što može pomoći u zadržavanju stanovništva i sprečavanju iseljavanja. Ovime se također potiče očuvanje tradicionalnog identiteta i kulturne baštine područja. U konačnici, unaprjeđenje društvenog života, razvoj civilnog društva, obrazovne, kulturne i sportske infrastrukture i suprastrukture ima za cilj promicanje društvene kohezije, razvoj aktivne i angažirane lokalne zajednice te poticanje društvenih i kulturnih aktivnosti. Ovime se stvaraju mogućnosti za umnožavanje

kulturnih i sportskih manifestacija, obrazovnih programa i projekata te inicijativa civilnog društva koja će doprinijeti kvaliteti života i razvoju LAG područja.

Posljednja, **treća potreba LAG područja** uključuje razvojno-inovativni turizam oslonjen na kulturno-tradicijsku baštinu, podupiranje i valorizacija kulturne i tradicijske baštine, očuvanje kulturnog identiteta područja, te prijenos znanja i vještina. Ove potrebe igraju ključnu ulogu u očuvanju prirodnih i kulturnih resursa te razvoju identiteta i znanja lokalnih zajednica. zaštita okoliša, prirodne, kulturne i tradicijske baštine te energetska učinkovitost pridonose očuvanju i valorizaciji kulturnih i prirodnih bogatstava na LAG području, razvoj održivog i inovativnog turizma oslonjenog na kulturnu i tradicijsku baštinu, prijenos znanja i vještina ima ključnu ulogu u očuvanju kulturne baštine, tradicije i lokalnih znanja te osigurava kontinuirani razvoj i prenošenje vrijednih znanja na mlađe generacije. Sve navedeno u skladu je s općim specifičnim ciljevima LAG-a, čime se stvara cjelovita strategija za održivi razvoj područja.

5.2. Opis općih i specifičnih ciljeva LRS

Tablica 26: Opći i specifični ciljevi LRS

Naziv općeg cilja	Kratki opis općeg cilja	Naziv specifičnog cilja	Kratki opis specifičnog cilja
OC1: Osnaživanje gospodarskog potencijala područja LAG-a	Osnaživanje gospodarskog potencijala područja LAG-a je ključna pretpostavka sveukupnog dugoročnog i održivog društveno-ekonomskog razvoja područja LAG-a, a posebice njegove kritične strateške osnove – poljoprivrede.	SC1.1. Modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje	Ovi specifični ciljevi se odnose na ulaganja ciljem diversifikacije djelatnosti unutar i izvan poljoprivrednog sektora, te uvođenje novih tehnologija i/ili procese rada u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje, tj. osnaživanje gospodarskog potencijala i obnovljive izvore energije. Ista su od ključnog značaja za ostvarenje općeg cilja, uključujući stvaranje dodane vrijednosti ne samo proizvedenih proizvoda već i čitavog ruralnog područja LAG-a.
		SC1.2. Diversifikacija djelatnosti	
		SC1.3. Niskougljična tranzicija ruralnog gospodarstva	
OC2: Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture ruralnog područja	Bez razvijene društvene infrastrukture, područje LAG-a ne može ostvariti održiv i prosperitetan razvoj jer isti pridonosi	SC2.1. Razvoj ruralne društveno-ekonomske infrastrukture ruralnog područja	Navedeni specifični ciljevi uključuju široku lepezu raznovrsnih ulaganja u društveno-ekonomsku infrastrukturu, uključujući ulaganja u unaprjeđenje društvenog života, razvoj

	društvenom razvoju, gospodarskom razvoju, ruralnom planiranju i razvoju ruralnog prostora, društvenoj koheziji i razvoju ljudskih resursa.	SC2.2. Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	civilnog društva, obrazovne, kulturne i sportske infrastrukture i suprastrukture. Navedena ulaganja doprinjet će poboljšanju ili proširenju lokalnih usluga za ruralno stanovništvo, a što sve zajedno treba povećati atraktivnost područja za investiranje i život na njemu.
OC3: Očuvanje kulturo/tradicijskog identiteta područja LAG-a	Važno je očuvati kulturni identitet te tradicijsku baštinu (materijalnu i nematerijalnu) područja LAG-a kako bi se osigurala dugoročna održivost i dobrobit ruralne zajednice.	SC3.1. Očuvanje baštine, kulture i tradicije područja	Ulaganja u očuvanje prirodnih resursa i kulturnog identiteta koja su predviđena ovim specifičnim ciljevima umnožit će ruralnim područjima prilike za gospodarski razvoj, turizam, energetska održivost te podržavanje tradicijskih običaja i kulturne baštine.
		SC3.2. Zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom	

Osnaživanje gospodarskog potencijala područja LAG-a i inovativnog potencijala ruralnog područja važni su jer pridonose ekonomskom razvoju ruralnog prostora. Navedeno ujedno pridonosi i smanjenju dispariteta ekonomske nejednakosti u prihodima i kvaliteti života u odnosu na urbana područja i unutar samih ruralnih područja; diversifikaciji ruralnog gospodarstva poticanjem inovacija i razvojem inovativnih sektora i gospodarskih grana što posljedično znači i veću efikasnost i konkurentnost ruralnog područja; očuvanju ruralnog života i kulture te očuvanju održivosti okoliša, što osigurava održivost ruralnih područja i njihovu otpornost na egzogene šokove i klimatske promjene. Navedena ulaganja u jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala ruralnog područja donijet će brojne koristi, uključujući poboljšanje životnog standarda i povećanje ekonomske stabilnosti, vibrantnosti i otpornosti lokalnih ruralnih gospodarstva, niskougličnu tranziciju, očuvanje tradicije i kulture te održavanje ravnoteže s prirodom. Sve zajedno će doprinijeti boljem životu, zadržavanju stanovništva u ruralnim područjima jer će im omogućavati bolje uvjete života i bolju budućnost ruralnih zajednica na području LAG-a.

Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture ruralnog područja omogućava području LAG-a ostvarenje održivog i prosperitetnog razvoja. Budući da društvena infrastruktura pruža osnovne društvene usluge i mogućnosti za stanovnike (npr. obrazovanje, zdravstvena skrb, skrb za osjetljive društvene skupine, socijalna podrška i kulturne aktivnosti), što poboljšava njihovu kvalitetu života i razvija ljudski kapital potreban za napredak lokalnih zajednica, potiče povezanost i mobilnost (npr. kroz ceste, mostove, željeznicu, telekomunikacijsku mrežu i druge komunalne usluge), što podržava razvoj poslovanja i privlačenje investicija, omogućava učinkovito urbano planiranje i održiv razvoj, što omogućava učinkovitu raspodjelu resursa, zaštitu okoliša i održivost ruralnog razvoja, jača društvenu koheziju i povezanost u zajednici, što je ključno za prevladavanje izazova i ostvarivanje zajedničkih ciljeva, ujedno podržava razvoj ljudskih resursa i konkurentnost na tržištu rada, što je kritično za inovacije, produktivnost i konkurentnost na tržištu rada, sve navedene komponente društveno-ekonomske infrastrukture zajedno čine temelj za održivi razvoj i bolju kvalitetu života na ruralnoj / lokalnoj razini. Bez adekvatne društvene infrastrukture, ruralno

područje LAG-a suočilo bi se s poteškoćama u ostvarivanju svog punog potencijala te raznim izazovima koji mogu usporiti njegov napredak.

Očuvanje kulturo/tradicijskog identiteta područja LAG-a i razvoj samosvijesti o očuvanju prirodnih resursa, baštine, kulture i tradicije (materijalna i nematerijalna), često je važan putokaz u osobnom razvoju čovjeka, ali i društva u cjelini. Kulturna baština, tradicija dio su naših života, a njihova obnova, čuvanje i prenošenje običaja i znanja na nove generacije oblikuju društvo kao cjelinu, jačaju osjećaj pripadnosti, želju za razvojem i dugoročnim prosperitetom ruralnih zajednica, a sve s ciljem osiguranja dugoročne održivosti i dobrobiti ruralne zajednice. Očuvanje prirodnih resursa ruralnih područja istovremeno je kulturni i turistički potencijal LAG-a. Osigurava održivi gospodarski razvoj, veće mogućnosti razvoja ruralnog turizma koji je u funkciji ruralnog razvoja važan čimbenik budući da osigurava lokalnom stanovništvu ekonomske prilike postojećih resursa iz okruženja.

Sve ove uloge okoliša u ruralnoj zajednici potvrđuju važnost ulaganja u očuvanje održivosti prirodnih resursa i zaštite okoliša ciljem osiguranja dugoročnog prosperiteta i dobrobiti lokalnog stanovništva te ujedno smanjenja ranjivosti lokalnih zajednica i poboljšanja njihove otpornosti na klimatske izazove.

Navedeni ciljevi su međusobno kompatibilni, a njihovo ostvarenje osigurat će sinergijski učinak na poslovanje i život na području LAG-a.

5.3. Opis intervencija LRS uključujući projekte suradnje

Tablica 27: Intervencije u LRS

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Potreba	Intervencija
OC1:Osnaživanje gospodarskog potencijala područja LAG-a	SC1.1. Modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje	P1. Poticanje jačanja konkurentnosti i razvoja poljoprivrednih gospodarstava, revitalizacija i digitalizacija poljoprivredne proizvodnje i proizvodnih procesa, ostvarivanje dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i korištenje obnovljivih izvora energije	INT 1.1.Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju i digitalizaciju te dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje
	SC1.2. Diversifikacija djelatnosti		
	SC1.3. Niskougļjениčna tranzicija ruralnog gospodarstva		

OC2: Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture ruralnog područja	SC2.1. Razvoj ruralne društveno-ekonomske infrastrukture ruralnog područja	P2. Revitalizacija ruralne društveno-ekonomske infrastrukture, pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	INT 2.1. Ulaganje u ruralnu infrastrukturu, pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo
	SC2.2. Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo		
OC3: Očuvanje kulturo/tradicijskog identiteta područja LAG-a	SC3.1. Očuvanje baštine, kulture i tradicije područja	P3. Razvojno-inovativni turizam oslonjen na kulturno-tradicijsku baštinu, podupiranje i valorizacija kulturne i tradicijske baštine, očuvanje okoliša, ekosustava i bioraznolikosti, očuvanje kulturnog identiteta područja i prijenos znanja i vještina	INT 3.1. Očuvanje kulturno-tradicijske baštine područja LAG-a INT 3.2. Ruralni turizam temeljen materijalnoj i nematerijalnoj baštini područja
	SC3.2. Zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom		

Zajedničke značajke za sve intervencije LAG-a u okviru LRS

Najviša ukupna vrijednost projekta (ili operacije) kojem će se pružiti potpora je do 300.000,00 EUR (bez PDV-a) dok je najviši iznos potpore po projektu koju LAG može dodijeliti do 200.000,00 EUR.

Zajednička načela kriterija kojima se postiže **prednost prilikom odabira projekata** (operacija) u okviru provedbe intervencija LAG-a zasnivaju se prvenstveno na doprinosu projekta (operacije) ključnim elementima **dodane vrijednosti LEADER-a** i to:

- povećanju/jačanju socijalnog (društvenog) kapitala u lokalnim zajednicama,
- poboljšanju lokalnog upravljanja te
- poboljšanju rezultata i učinaka politike za područje LAG-a u usporedbi s provedbom bez LEADER pristupa.

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a koju LAG planira postići očitovati će se prvenstveno kroz potporu inovacijama (inovativnim pristupima) te poticanju sektorske i međusektorske suradnje (partnerski projekti), kao i jačem uključivanju osjetljivih društvenih skupina. Inovacija je horizontalna tema koja prožima cijeli LRS i provedbu LEADER-a u cjelini. Svrha LRS je stvoriti adekvatno okruženje koje će omogućiti potporu promicanju inovacija i inovativnih aktivnosti/projekata (operacija). Operacija odnosno projekt ima inovativne značajke na lokalnoj razini ako rezultira uvođenjem nove aktivnosti ili novog proizvoda ili nove/inovativne metode ili usluge na lokalnoj razini (ukupno područje LAG-a). Treba naglasiti kako je doprinos inovativnim i pametnim rješenjima u selima ujedno i jedan od kriterija doprinosa provedbi koncepta Pametnih sela.

Osnovni elementi primjene inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu sukladno članku 31. stavku 2. (d) Uredbe (EU) br. 2021/1060. za potrebe primjene u kriterijima odabira projekata (operacija) temelje se na:

- projektnim partnerstvima koja donose međusektorsku ili sektorsku suradnju različitih dionika u iznalaženju rješenja za razvojne potrebe područja LAG-a (partnerski projekti);
- potporom društvenim (socijalnim) inovacijama koje dovode do novih proizvoda i usluga kojima se rješavaju potrebe opće zajednice područja LAG-a, poput:
  - novih metoda i pristupa prijenosu znanja iz područja promicanja poduzetništva i poduzetničke kulture, uključujući društveno poduzetništvo te partnerstva
  - inovativnih pristupa i modernih, zelenih, praksi u području zaštite okoliša i prirode kao i implementacije aktivnosti biogospodarstva (bioekonomije)
  - novih metoda i pristupa prijenosu znanja u području inovativne proizvodnje lokalne hrane i drugih lokalnih proizvoda, zelenih i digitalnih tehnologija, drugih aktivnosti područja, te u razvoju turizma
  - društvenih inovacija koje razvijaju nove oblike i načine inkluzije osjetljivih skupina društva
  - tehnoloških i ne-tehnoloških inovacija usmjerenih na nove tehnologije i metode koje omogućuju povećanje otpornosti na klimatske promjene, digitalizaciju i zelenu tranziciju.

U svrhu jačanja doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a u elementu **poboljšanja rezultata i učinaka politike putem načela kriterija odabira** prednost će imati projekti (operacije) „zajedničkog korisnika“ te oni kojima se ostvaruje „zajednički interes“. **Zajedničkim korisnikom** u smislu provedbe intervencija LRS smatraju se gospodarska udruženja (zadruga, klasteri i dr.), organizacije civilnog društva ili javno-pravna tijela te pravne osobe (ustanove i/ili poduzeća u većinskom javnom vlasništvu). Zajedničkim korisnikom smatra se i provedba zajedničkih projekata, odnosno, ako se projekti (operacije) provode u sektorskom ili međusektorskom partnerstvu. Projekt odnosno operacija ima **Zajednički interes**, provodi li ga Zajednički korisnik i/ili ako je u kolektivnom interesu članova Zajedničkog korisnika i opće javnosti odnosno od dobiti za opću zajednicu. Takav projekt (operacija) treba biti više od zbroja pojedinačnih interesa članova Zajedničkog korisnika.

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti svih projekata (operacija), uključujući i partnerske projekte (operacije) u okviru provedbe intervencija LAG-a su:

- biti usklađen sa ciljevima iz LRS
- biti usklađen sa jednim ili više specifičnih ciljeva SP ZPP navedenim u članku 6. stavku 1. i 2. Uredbe (EU) 2021/2115
- provoditi se na području LAG-a na kojem korisnik na LAG natječaju podnosi zahtjev za potporu
- ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a)
- biti usklađen sa pravilima državne potpore, ako je primjenjivo
- biti usklađen s EU i RH zakonodavstvom koje se odnosi na predmetni projekt

Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekta (operacije) se primjenjuju na sve projekte (operacija) za koje se podnosi Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Partnerskim projektom (operacijom) se smatra projekt u kojem više korisnika na LAG natječaju sudjeluje u provedbi projekta u jednoj LAG intervenciji uz ispunjenje sljedećih uvjeta: mora biti sklopljen Sporazum o suradnji između projektnih partnera; mora biti definiran glavni partner (nositelj projekta); moraju biti jasno definirane i razgraničene aktivnosti i zadaće

između projektnih partnera; svi korisnici (partneri) moraju ispunjavati uvjete prihvatljivosti za LAG intervenciju za koju prijavljuju projekt.

Ciljani korisnici (projektni promotori) LRS su sve pravne i fizičke osobe privatnog prava te pravne osobe javnog prava, pri čemu su zajednički temeljni odnosno opći uvjeti prihvatljivosti svih korisnika (pojedinačnih i zajedničkih) sljedeći:

- imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do protoka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116;
- imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu;
- ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima.

Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika na LAG natječaju se primjenjuju na sve korisnike na LAG natječaju koji podnose Zahtjev za potporu, uključujući partnerske projekte (operacije).

Intervencija LEADER u okviru SP ZPP-a 2023.-2027. prvenstveno se provodi na temelju članka 77. Uredbe (EU) br. 2021/2115 pod nazivom “Suradnja“, uključujući i članke 73., 74. te 75. navedene Uredbe.

Sukladno članku 77. stavku 3. Uredbe (EU) br. 2021/2115, intenzitet potpore u LAG intervenciji može iznositi **najviše 100%** prihvatljivih troškova projekta odnosno mogu se pokriti svi troškovi povezani s projektom.

U slučaju kada LAG intervencija uključuje ulaganja u skladu s člankom 73. Uredbe (EU) 2021/2115, intenzitet potpore može iznositi **najviše 65%** prihvatljivih troškova projekta, a iznimno se može povećati u sljedećim slučajevima:

- a) **najviše 80%** kada je korisnik mladi poljoprivrednik⁴
- b) **najviše 85%** za ulaganja malih poljoprivrednih gospodarstava⁵
- c) **najviše 100%** za neproduktivna ulaganja⁶ i temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima⁷.

⁴ **Mladi poljoprivrednik** je osoba starija od 18 i mlađa od 40 godina (do navršene 41 god.) u trenutku podnošenja Zahtjeva za potporu, koja posjeduje odgovarajuće vještine i znanje o poljoprivredi te po prvi puta uspostavlja poljoprivredno gospodarstvo ekonomske veličine od 10.000 EUR do 100.000 EUR na kojem ima status nositelja/odgovorne osobe ili je status nositelja/odgovorne osobe po prvi put stekla unutar 5 (pet) godina do dana podnošenja zahtjeva za potporu, a u slučaju trgovačkog društva je i odgovorna osoba isključivo ukoliko je vlasnik najmanje 50% temeljnog kapitala društva.

⁵ **Malo poljoprivredno gospodarstvo** je poljoprivredno gospodarstvo koje ima ekonomsku veličinu poljoprivrednog gospodarstva (EVPG) od 3.000 do 15.000 EUR-a SO.

⁶ **Neproduktivna ulaganja** su ona ulaganja koja ne dovode do značajnog povećanja vrijednosti ili profitabilnosti korisnika odnosno koja ne ostvaruju značajan dohodak, prihod ili dobit, ali pri tome imaju pozitivan utjecaj na primjerice: socijalnu uključenost, pomoć ranjivim skupinama, edukaciju, prijenos znanja i vještina, jačanje teritorijalnog identiteta, očuvanje baštine, okoliš i klimu i sl.

⁷ Pod **temeljnom uslugom i infrastrukturom u ruralnim područjima** podrazumijeva se ulaganje koje kumulativno ispunjava sljedeće: podiže kvalitetu života u ruralnim područjima (kulturno-društvenu i/ili obrazovno-odgojnu i/ili sportsko-rekreativnu i/ili rekreacijsku i/ili turističku i/ili komunalnu i/ili zdravstvenu i/ili javnih usluga itd.), namijenjeno je javnoj upotrebi/korištenju, mora biti javno dostupno različitim pojedincima i interesnim skupinama, ne smije biti profitnog karaktera (operativni prihodi ne smiju biti veći od operativnih troškova), provodi se u naselju s najviše 25.000 stanovnika.

Tablica 28: Projekti suradnje

Vrsta projekta suradnje	Područje interesa projekta suradnje	Očekivani rezultat provedbe projekta suradnje	Indikativna visina proračuna projekta suradnje (u odnosu na ukupni iznos alokacije koju će LAG ostvariti u razdoblju 2023.-2027.)
Međuteritorijalna	Poljoprivreda, turizam, trgovina	<ul style="list-style-type: none"> - promicanje prirodne i kulturne baštine područja i stavljanje u funkciju razvoja ruralnog turizma - promicanje prirodne i kulturne baštine područja putem turističkih itinerera - širenje znanja o mogućnostima održivog upravljanja resursima i stavljanja baštine u funkciju razvoja ruralnog turizma kroz edukacijske aktivnosti/informativne radionice - aktivnosti održavanja lokalnih tradicija i manifestacija, prenošenja znanja, edukacije i informiranja o materijalnoj i nematerijalnoj baštini - promocija i brendiranje lokalnih i regionalnih proizvoda - edukacijske aktivnosti i informativne radionice 	1,50%
Međuteritorijalna	Poljoprivreda, turizam, poljoprivreda, informatika	<ul style="list-style-type: none"> - promicanje prirodne i kulturne baštine područja i stavljanje u funkciju razvoja ruralnog turizma - promicanje prirodne i kulturne baštine područja putem turističkih itinerera - širenje znanja o mogućnostima održivog upravljanja resursima i stavljanja baštine u funkciju razvoja ruralnog turizma kroz edukacijske aktivnosti/informativne radionice - aktivnosti održavanja lokalnih tradicija i manifestacija, prenošenja znanja, edukacije i informiranja o materijalnoj i nematerijalnoj baštini - promocija i brendiranje lokalnih i regionalnih proizvoda 	1,50%

Napomena: Sve navedeno u okviru intervencija podložno je dodatnim izmjenama i dopunama tijekom provedbe LRS sukladno konzultacijama s lokalnim razvojnim dionicima te dodatnim uputama/smjernicama nadležnog Upravljačkog i Provedbenog tijela.

Tablica 3: Opis intervencija

Naziv i kod intervencije	INT 1.1. Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju i digitalizaciju te dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Bosutski niz
<p>Kratki opis intervencije:</p> <ul style="list-style-type: none"> -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS 	<p>Intervencija se temelji na SWOT analizi i utvrđenim potrebama područja LAG-a. Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potreba područja LAG-a, koje se odnose na povećanje konkurentnosti i otpornosti poljoprivrednih gospodarstava, diversifikaciji lokalne ekonomije, modernizaciji i digitalizaciji poljoprivredne proizvodnje i proizvodnih procesa, ali i poticanju korištenja obnovljivih izvora energije i što će samim time pridonijeti smanjenju ovisnosti o fosilnim gorivima i time pridonijeti otpornosti na klimatske promjene. Također, ova će intervencija pridonijeti i stvaranju dodane vrijednosti poljoprivredne proizvodnje. Kroz ovu intervenciju potaknut će se inovativan pristup i pametna rješenja u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi, kroz potpore inovacijama, što će se dodatno valorizirati kroz kriterije odabira. Poticat će se digitalizacija u poljoprivredi, što je jedan od prioriteta Europske unije, čime će se doprinijeti digitalnoj tranziciji ruralnih područja. Osim toga, korištenjem obnovljivih izvora energije, intervencija će pozitivno utjecati na okolišne i klimatske aspekte, što je u skladu sa Europskim zelenim planom EU. Konceptu Pametnih sela doprinijet će se kroz poticanje inovativnosti i primjenu pametnih rješenja u poljoprivredi, što će dodatno unaprijediti održivi razvoj ruralnih područja.</p> <p>Fokus intervencije je na promociji razvoja i jačanja gospodarskog i inovativnog potencijala područja LAG-a, ulaganju u poljoprivredne djelatnosti te nove tehnologije i procese rada u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje, povećanju proizvodnih kapaciteta te generalno stvaranju dodane vrijednosti proizvoda.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. uključujući članak 74. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju 1 LRS: Osnaživanje gospodarskog potencijala područja LAG-a: što se ogleda kroz razvoj gospodarskog i inovativnog potencijala kao ključne pretpostavke sveukupnog dugoročnog i održivog društveno-ekonomskog razvoja područja LAG-a, a posebice njegove kritične strateške osnovice – poljoprivrede. Posljedično, ova intervencija uključivat će potpore za ulaganja usmjerena modernizaciji i digitalnoj transformaciji poljoprivredne proizvodnje (SC LRS 1.1.), diversifikaciji djelatnosti (SC LRS 1.2.) te niskougljičnoj tranziciji područja LAG-a (SC LRS 1.3.) Ovi specifični ciljevi LRS se odnose na ulaganja s ciljem diversifikacije djelatnosti unutar poljoprivrednog sektora, te uvođenje novih tehnologija i/ili procese rada u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje, tj. modernizaciju, digitalizaciju, kao i obnovljive izvore energije. Ista su od ključnog značaja za ostvarenje općeg cilja, uključujući stvaranje dodane vrijednosti ne samo proizvedenih proizvoda već i čitavog područja LAG-a.</p> <p>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnim ciljevima ZPP-a:</p> <p>SC2: Jačanje usmjerenosti na tržište i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kratkoročno i dugoročno, uključujući veću usmjerenost na istraživanja, tehnologiju i digitalizaciju putem sljedećih pokazatelja: R.3. Digitalizacija poljoprivrede minimalno 10 OPG-ova koji primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a. R.9. Modernizacija minimalno 10 PG-ova koji primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa.</p> <p>SC4: Doprinos ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama, uključujući smanjenje emisija stakleničkih plinova i poboljšanje sekvenciranja ugljika, te promicanje održive energije, putem sljedećih pokazatelja:</p>

	<p>R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora putem razvoja kapaciteta za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora (min. 0,05 MW).</p> <p>R.16 Ulaganja povezana s klimom min. 5 PG-ova koji primaju potporu za ulaganja u okviru ZPP-a, a kojima se doprinosi ublažavanju klimatskih promjena i prilagodbi tim promjenama te proizvodnji obnovljive energije ili biomaterijala</p> <p>SC8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem sljedećih pokazatelja (uključujući i R.37):</p> <p>R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem minimalno 2 ruralna poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a.</p> <p>R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva kojima se doprinosi Pametnim selima.</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja; - Lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse, stjecanje znanja i vještina o njima, te na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima; - Rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika koji se odnosi na političke strategije EU (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpore izvrsnosti, jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika. <p>Intervencija se razlikuje u odnosu na intervencije iz SP ZPP-a jer objedinjuje primarnu poljoprivrednu proizvodnju i preradu poljoprivrednih proizvoda. Razlika je i u mogućnosti potpore PG-ovima (ispod 3.000 EUR ekonomske veličine) te projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	Pravne i fizičke osobe privatnog prava, upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu ⁸ . Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika između ostalog su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima. <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p>Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a).

⁸ Napomena: U trenutku donošenja ove LRS relevantni upisnici su naziva: Upisnik poljoprivrednika ili Upisnik obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava i/ili dr.

	<p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na primarnu poljoprivrednu proizvodnju, preradu i doradu poljoprivrednih proizvoda i sl.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključivati sljedeće prihvatljive aktivnosti: građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine i/ili nabava opreme; marketinške aktivnosti; edukacijsko-informativne aktivnosti; promotivne aktivnosti i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS.</p> <p>Detaljne prihvatljive vrste ulaganja/projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata će se temeljiti na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Veličina PG-a (prednost imaju PG-ovi sa manjom ekonomskom veličinom) – Dužina poslovanja (prednost imaju projekti nositelja sa dužim trajanjem poslovanja) – Radna mjesta (prednost će imati projekti koji doprinose očuvanju i/ili stvaranju novih radnih mjesta) – Vrsta ulaganja (prednost imaju projekti opremanja građevine i/ili nabave opreme) – Sektorska ulaganja (prednost imaju ulaganja unutar sektora stočarstva i/ili povrćarstva i/ili voćarstva) – Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u digitalizaciju) – Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti čije ulaganja odnose na uvođenje obnovljivih izvora energije i/ili energetske učinkovitost i/ili na ulaganja u ekološku proizvodnju, u svim sektorima) – doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a (prednost imaju projekti koji doprinose dodanoj vrijednosti LEADER-a). <p>Kriteriji odabira projekata detaljnije će se opisati u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	<p>Intenzitet potpore može iznositi najviše 65% prihvatljivih troškova projekta, a može se povećati u slijedećim slučajevima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - najviše 80% prihvatljivih troškova projekta kada je korisnik mladi poljoprivrednik, - najviše 85% prihvatljivih troškova projekta za ulaganja malih PG-ova. <p>Dodatno će se definirati u LAG natječaju.</p>

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	1

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.3 Digitalizacija poljoprivrede
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	10
2.	Naziv pokazatelja	R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava

	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	10
3.	Naziv pokazatelja	R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te drugih obnovljivih izvora
	Mjerna jedinica	MW
	Ciljna vrijednost	0,05
4.	Naziv pokazatelja	R.16 Ulaganja povezana s klimom
	Mjerna jedinica	Broj PG-ova koji primaju potporu
	Ciljna vrijednost	5
5.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	2
6.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	3

Naziv i kod intervencije	INT 2.1. Ulaganje u ruralnu infrastrukturu, pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Bosutski niz
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS	<p>Intervencija se temelji na SWOT analizi i utvrđenim potrebama područja LAG-a. Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potreba područja LAG-a, koje se odnose na modernizaciju ruralne društveno-ekonomske infrastrukture, te pokretanja, poboljšanja ili proširenja lokalni usluga za ruralno stanovništvo. Unaprjeđenje životnih uvjeta ruralnog stanovništva od velike je važnosti radi rješavanja ključnih ruralnih problema, kao npr. iseljavanje, sve više starog stanovništva, nepostojanje odvoda, vodovodnih sustava, zastarjele infrastrukture i sl.</p> <p>Fokus intervencije je na unaprjeđivanju kvalitete života u ruralnim sredinama kroz poboljšanje infrastrukture i pružanje novih ili unaprijeđenih lokalnih usluga, čime će se stvoriti nove mogućnosti te obogatiti život lokalne zajednice.</p> <p>Ovom intervencijom omogućit će razvoj različitih pristupa, rješenja i inovativnih aktivnosti, a sve u svrhu podizanja kvalitete života ruralnog stanovništva, uključujući i pametna rješenja u ruralnim područjima.</p> <p>Intervencija u većini svog obuhvata i aktivnostima, pripada uvjetima iz članka 77. uključujući i članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju 2. Unaprjeđenje stanja društveno-ekonomske infrastrukture ruralnog područja, obzirom da bez razvijene društvene infrastrukture, područje LAG-a ne može ostvariti održiv i prosperitetan razvoj jer isti pridonosi društvenom razvoju, gospodarskom razvoju, ruralnom planiranju i razvoju ruralnog prostora, društvenoj koheziji i razvoju ljudskih resursa. Ulaganja kroz ovu intervenciju pridonijet će ostvarenje navedenih ciljeva LRS, i to društveno-ekonomske ruralne infrastrukture (SC 2.1.) i Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo (SC 2.2.)</p> <p>Intervencija značajno doprinosi SC8 ZPP-a: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem slijedećih pokazatelja: R.40 pametna tranzicija ruralnog gospodarstva putem minimalno 11 projekata kojima se doprinosi Pametnim selima, R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe putem ruralnog stanovništva, minimalno 7000 stanovnika ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz</p>

	<p>potporu u okviru ZPP-a, koje su usmjerene na zaštitu okoliša, valorizaciju i održivo korištenje kulturne i prirodne baštine</p> <p>R.42 Promicanje socijalne uključenosti putem minimalno 10 osoba obuhvaćenih projektima usmjerenima na razvoj društvenih aktivnosti te zaštitu prirode i kulturne baštine.</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na jačanja kapaciteta lokalnih razvojnih dionika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja; - Lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse, stjecanje znanja i vještina o njima, te na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima; - Rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika koji se odnosi na političke strategije EU (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpore izvrsnosti, jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika, te razvoj socijalnih (društvenih) inovacija. <p>Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, osim gore navedenoga, očituje se i u potpori razvoju male infrastrukture sukladno specifičnim potrebama zajednice, te projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog i/ili privatnog prava. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> -imati sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave LAG natječaja sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; -imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; -ne smije biti u postupku pred-stečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p>Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> – projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i – ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a). <p>Prihvatljive vrste projekata uključuju razvoj društvene i komunalne infrastrukture u svrhu jačanja kvalitete života stanovnika LAG obuhvata.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti prihvatljive aktivnosti kao što su građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine i/ili nabava opreme; edukacijsko-informativne aktivnosti; promotivne aktivnosti i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS.</p> <p>Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata će se temeljiti na:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Vrsta ulaganja (prednost imaju projekti opremanja i/ili održavanja građevine i/ili nabave opreme) – Namjena ulaganja (prednost će imati projekti ulaganja u društvenu infrastrukturu)

	<ul style="list-style-type: none"> – Radna mjesta (prednost će imati projekti koji doprinose očuvanju i/ili stvaranju novih radnih mjesta) – Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode ulaganja u digitalizaciju) – Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti čije ulaganja odnose na uvođenje obnovljivih izvora energije i/ili energetske učinkovitost i/ili na ulaganja u ekološku proizvodnju, u svim sektorima) – Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a (prednost imaju projekti koji doprinose dodanoj vrijednosti LEADER-a). <p>Kriteriji odabira projekata detaljno će se opisati u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 100% ukoliko projekti predstavljaju temeljne usluge i infrastrukturu u ruralnim područjima. Dodatno će se definirati natječajem LAG-a.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	11
2.	Naziv pokazatelja	R.41 Povezivanje ruralnih područja Europe
	Mjerna jedinica	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi
	Ciljna vrijednost	7.000
3.	Naziv pokazatelja	R.42 Promicanje socijalne uključenosti
	Mjerna jedinica	Broj osoba
	Ciljna vrijednost	10

Naziv i kod intervencije	INT 3.1. Očuvanje kulturno-tradicijske baštine područja LAG-a
Područje obuhvata	Cjelokupno područje LAG-a Bosutski niz
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115	Intervencija se temelji na SWOT analizi i utvrđenim potrebama područja LAG-a. Svrha intervencije je prioritetan doprinos rješavanju potreba područja LAG-a, koje se odnose na: očuvanje okoliša, ekosustava i bioraznolikost, podupiranje i valorizaciju kulturne i tradicijske baštine, očuvanje kulturnog identiteta područja, te prijenos znanja i vještina. Očekivani rezultat provedbe intervencije, između ostalog, uključuje očuvanje prirodnih resursa i bioraznolikosti, promicanje ekološki zdravih praksi, te revitalizaciju i valorizaciju kulturne i tradicijske baštine LAG područja. Također, potaknut će se i podići svijest lokalne zajednice o važnosti očuvanja okoliša i kulturnog nasljeđa, aktivnog sudjelovanja u njihovom očuvanju i promociji, što će doprinijeti i socijalnoj komponenti kroz uključivanje dionika sa područja LAG obuhvata. Važno je, zbog mnogobrojnih čimbenika, a posebice zbog sve jačih

- doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a
- opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije
- ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS

klimatskih promjena, poduprijeti aktivnosti zaštite i održivog korištenja kulturne i prirodne baštine, kroz unaprjeđenje očuvanja svih vrijednih prirodnih posebnosti na području LAG obuhvata. U svrhu očuvanja kulturnog identiteta ruralnog područja LAG-a, potrebno je poticati istraživanja, valorizaciju i interpretaciju kulturne i prirodne baštine, te usmjeravati i poticati korištenje suvremenih tehnologija u prethodno navedene svrhe. Poticanjem očuvanja materijalne i nematerijalne kulturne baštine, potrebno je uz jačanje postojećih praksi, potaknuti inovativne prakse, kako bi postojeće i buduće prakse bile privlačne svim generacijama, a koje bi se također mogle iskoristiti i kao dobar turistički potencijal, te promidžbeni materijal u svrhu prepoznatljivosti područja, što bi samim time rezultiralo jačanjem identiteta područja. Fokus intervencije je na očuvanju okoliša i kulturnog identiteta područja, kroz zaštitu i održivo upravljanje prirodnim resursima, te valorizaciju kulturne i tradicijske baštine, obzirom da je istaknuta potreba za očuvanjem i poboljšanjem zaštite bogate i vrijedne kulturne i prirodne baštine, uključujući i zaštićena prirodna i kulturna dobra, odnosno zaštićenu prirodnu i kulturnu baštinu od nacionalnog i međunarodnog značaja.

Intervencija u većini svog obuhvata i aktivnosti pripada uvjetima iz članka 77. uključujući članak 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.

Intervencija izravno doprinosi Općem cilju 3. LRS Očuvanje kulturo/tradicijskog identiteta područja LAG-a što se ogleda kroz zaštitu i očuvanje okoliša i prirodnih bogatstava, te valorizaciju i revitalizaciju kulturne i tradicijske baštine LAG područja, u svrhu očuvanja identiteta područja. Specifično, Intervencija 3.1., odnosno potpore aktivnostima ulaganja rezultat će (SC 3.1.) Očuvanje baštine, kulture i tradicije područja i unaprjeđenjem zaštite i održivog upravljanja prirodnom i resursnom osnovom (SC 3.2.).

Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC) ZPP-a 8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem sljedećih pokazatelja: R.40: Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva putem minimalno 4 projekata kojima se doprinosi Pametnim selima.

R.42: Promicanje socijalne uključenosti putem minimalno 10 osoba obuhvaćenih projektima kojima je dodijeljena potpora

Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:

- Socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na jačanja kapaciteta lokalnih razvojnih dionika, očuvanje kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja, jačanje zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja;
- Lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, putem projektnih aktivnosti koje se odnose na inovativne upravljačke prakse, stjecanje znanja i vještina o njima, te na promotivne aktivnosti i medijske objave o projektima;
- Rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika koji se odnosi na političke strategije EU (Zeleni plan, digitalna tranzicija i sl.), potpore izvrsnosti, jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika, te razvoj socijalnih (društvenih) inovacija.

Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, uz gore navedeno, očituje se i u potpori jačanja zaštite okoliša i očuvanju kulturne i prirodne baštine pomoću

	međusektorske suradnje usmjerene jačanju kapaciteta i djelovanja putem zajedničkih projekata kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.
Ciljani korisnici	Pravne osobe javnog i/ili privatnog prava. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imati sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u LAG natječaju</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000,00 EUR (bez PDV-a) <p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj projekata suradnje usmjerenim na očuvanje i održiv razvoj kulturne, prirodne i tradicijske baštine, očuvanje i razvoj zaštite okoliša, razvoj komunikacije, prijenosa znanja i vještina, primjera dobre prakse i dr. za jačanje kapaciteta i potporu jačanja lokalne zajednice s naglaskom na inkluziju osjetljivih skupina društva i dr.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti sljedeće prihvatljive aktivnosti građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine i/ili nabava opreme; edukacijsko-informativne aktivnosti; promotivne aktivnosti i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS. Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata biti će navedeni u natječaju LAG-a.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ciljani korisnici (prednost imaju projekti koji uključuju veći broj ciljanih korisnika i/ili osjetljive skupine društva) - Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti sa aktivnosti jačanja digitalizacije) - Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti čije aktivnosti doprinose energetskej učinkovitosti i/ili uvođenju obnovljivih izvora energije i/ili zaštiti okoliša i/ili ublažavanju klimatskih promjena) - Doprinos kvaliteti života (prednost imaju projekti kojima se ulaže u društvenu infrastrukturu vezanu uz valorizaciju, interpretaciju, očuvanje i održivo korištenje kulturne i/ili prirodne baštine i/ili uz razvoj socijalnih usluga) - Zajednički korisnik (prednost će imati projekti koji se provode u partnerstvu) te - drugi doprinosi dodanoj vrijednosti LEADER-a (prednost će imati projekti koji imaju inovativne značajke u lokalnom kontekstu i/ili doprinose drugim rezultatima i učincima politike i/ili doprinose socijalnom (društvenom) kapitalu i/ili doprinose lokalnom upravljanju) <p>Kriteriji odabira projekata detaljno će se opisati u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).

Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi najviše 65% prihvatljivih troškova projekta, a navedeni intenzitet potpore može se uvećati do 100% prihvatljivih troškova projekta ukoliko se isti odnose na neproduktivna ulaganja. Dodatno će se definirati u LAG natječaju.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	0

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	4
2.	Naziv pokazatelja	R.42 Promicanje socijalne uključenosti
	Mjerna jedinica	Broj osoba
	Ciljna vrijednost	10

Naziv i kod intervencije	INT 3.2. Ruralni turizam temeljen materijalnoj i nematerijalnoj baštini područja
Područje obuhvata	Cijelo područje LAG-a Bosutski niz
Kratki opis intervencije: -svrha intervencije - doprinos intervencije općem i specifičnom cilju LRS - doprinos intervencije specifičnom cilju ZPP - pripadnost intervencije nekom od članaka Uredbe (EU) 2021/2115 - doprinos pokazateljima rezultata ZPP-a - opis dodatne vrijednosti intervencije u provedbi LEADER pristupa uz naglasak na posebitosti intervencije koje ju razlikuju u odnosu na SP ZPP intervencije - ako je je primjenjivo opis inovativnih elemenata LRS	<p>Intervencija se temelji na SWOT analizi i utvrđenim potrebama područja LAG-a. Svrha intervencije temelji se na iskazanim potrebama lokalnih dionika u sektoru ruralnog turizma temeljenog na materijalnoj i nematerijalnoj baštini, lokalnoj gastro ponudi te specifičnostima područja. Stvaranje prepoznatljivosti ponude područja i prezentnosti tradicijske baštine i svakodnevnice. Intervencija će doprinijeti razvoju lokalnog područja i povećanju gospodarske djelatnosti i umrežavanju dionika u lancu ruralnog turizma.</p> <p>Fokus intervencije biti će na razvoju i umrežavanju dionika u sektoru ruralnog turizma, povećanje gospodarske djelatnosti i zapošljavanja u sektoru.</p> <p>Intervencija, u većini svog obuhvata i aktivnosti, pripada uvjetima iz članka 73. Uredbe (EU) br. 2021/2115.</p> <p>Intervencija doprinosi Općem cilju 3 LRS LAG-a: Očuvanje kulturo/tradicijskog identiteta područja LAG-a što će biti vidljivo kroz razvoj malih poduzetnika kroz inicijative aktivnosti i suradnje temeljene na očuvanju tradicijske poljoprivrede inovativnog pristupa, tradicije, kulture i običaja područja. Intervencija doprinosi SC3 LRS LAG-a: Očuvanje baštine, kulture i tradicije područja omogućavajući okvir za očuvanje i razvoj tradicijske, kulturne baštine temeljene na specifičnostima mikro područja i preduvjeta za trajnu prezentnost.</p> <p>Intervencija izravno i značajno doprinosi Specifičnom cilju (SC) ZPP-a 8: Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo putem slijedećih pokazatelja: R.39 Razvoj ruralnog gospodarstva putem min. 4 ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijena uz potporu u okviru ZPP-a (isključujući nova poduzeća)</p>

	<p>R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva putem min. 10 projekata (operacije) kojima se doprinosi Pametnim selima</p> <p>Doprinos dodanoj vrijednosti LEADER-a naveden je prethodno, u uvodnom dijelu zajedničkih značajki za sve intervencije. Uz primjenu inovativnosti odnosno inovativnih značajki u lokalnom kontekstu, u okviru ove intervencije, izravno se i značajno, doprinosi i sljedećim elementima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - socijalnom (društvenom) kapitalu, putem projektnih aktivnosti očuvanja kulturnih (tradicijskih) vrijednosti područja te jačanja zajedničkog identiteta/prepoznatljivosti područja - lokalnom upravljanju putem broja projekata i broja novih korisnika koji do sada nisu provodili projekte financirane iz LEADER-a, kao i putem promotivnih aktivnosti i medijskih objava o projektima - rezultatima i učincima politike, putem inovativnih projekata, partnerskih projekata, putem aktivnosti jačanja kapaciteta dionika o političkim strategijama EU-a (Zeleni plan, digitalna tranzicija i dr.), potpore izvrsnosti, jačanja razmjene znanja i vještina lokalnih razvojnih dionika te društvenih (socijalnih) inovacija <p>Različitost intervencije u odnosu na nacionalnu razinu, uz ranije navedeno, očituje se i u potpori diverzifikaciji ruralnog gospodarstva, potpori malim poduzetnicima te projektima kojima se ostvaruje dodana vrijednost LEADER-a.</p>
Ciljani korisnici	Pravne i fizičke osobe privatnog prava uključujući i PG-ove upisane u relevantan upisnik PG-ova na nacionalnoj razini pri nadležnom tijelu. Detaljan popis prihvatljivih korisnika bit će naveden u natječaju LAG-a.
Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika	<p>Temeljni uvjeti prihvatljivosti korisnika su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - imati prebivalište ili sjedište, uključujući podružnicu, ovisno o organizacijskom obliku unutar područja LAG-a putem kojeg podnosi zahtjev za potporu, prije dana objave natječaja LAG-a sve do proteka roka od 5 (pet) godina od dana konačne isplate sredstava potpore, osim u slučaju ako odabrani LAG promijeni obuhvat područja ili u slučaju više sile i izvanredne okolnosti sukladno članku 3. stavku 1. Uredbe (EU) br. 2021/2116; - imati podmirene odnosno uređene financijske obveze prema državnom proračunu; - ne smije biti u postupku predstečaja, stečaja, stečaja potrošača ili likvidacije u skladu s posebnim propisima <p>Daljnji uvjeti prihvatljivosti korisnika bit će navedeni u natječaju LAG-a</p>
Prihvatljive vrste projekta i temeljni uvjeti prihvatljivosti projekta	<p>Prihvatljive vrste projekata odnose se na razvoj ruralnog turizma i s njime povezanih djelatnosti i aktivnosti i sl.</p> <p>Prihvatljivi su projekti koji mogu uključiti sljedeće prihvatljive aktivnosti: građenje (izgradnja nove građevine i/ili rekonstrukcija i/ili održavanje postojeće građevine) i/ili opremanje građevine i/ili nabava opreme; marketinške aktivnosti; edukacijsko-informativne aktivnosti; promotivne aktivnosti i druge aktivnosti koje doprinose ostvarenju ciljeva LRS. Temeljni (opći) uvjeti prihvatljivosti projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - projekt se mora provoditi na području LAG obuhvata i - ukupni iznos projekta ne smije biti veći od 300.000 EUR (bez PDV-a). <p>Detaljne prihvatljive vrste projekata i uvjeti prihvatljivosti projekata bit će navedeni u LAG natječaju.</p>
Načela kriterija odabira	<p>Načela kriterija koja će se primjenjivati kod odabira projekata su:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Radno iskustvo u turizmu ili drugoj nepoljoprivrednoj/nešumarskoj djelatnosti (prednost imaju korisnici koji duže posluju) - Radna mjesta (prednost imaju ulaganja koja stvaraju nova radna mjesta ili čijom se provedbom zadržavaju postojeća radna mjesta) - Vrsta ulaganja (prednost imaju projekti opremanja građevine i/ili nabave opreme) - Raznovrsnost turističke ponude (prednost imaju turistički dionici koji pružaju više različitih turističkih usluga),

	<ul style="list-style-type: none"> - Doprinos razvoju ruralnog turizma (prednost imaju turistički dionici koji u svom poslovanju nude vlastite i/ili druge lokalne proizvode) - Digitalizacija u društvenim aktivnostima u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode aktivnosti jačanja digitalizacije u turizmu ili drugim nepoljoprivrednim djelatnostima) - Doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima (prednost imaju projekti u okviru kojih se provode aktivnosti jačanja zaštite okoliša i/ili ublažavanja klimatskih promjena) - Dodana vrijednost u djelatnostima (prednost imaju projekti kojima se kreiraju proizvodi koji se zasnivaju na tradicijskim vrijednostima i/ili baštini područja i/ili lokalnim resursima) te - Zajednički korisnik (prednost će imati projekti koji se provode u partnerstvu) kao i - drugi doprinosi dodanoj vrijednosti LEADER-a (prednost će imati projekti koji imaju inovativne značajke u lokalnom kontekstu i/ili doprinose drugim rezultatima i učincima politike i/ili doprinose socijalnom (društvenom) kapitalu i/ili doprinose lokalnom upravljanju) <p>Kriteriji odabira projekata detaljno će se opisati u LAG natječaju.</p>
Najniža ukupna vrijednost projekta	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviša ukupna vrijednost projekta	Najviša ukupna vrijednost projekta je do 300.000 EUR (bez PDV-a).
Najniži iznos potpore po projektu	Odredit će se u LAG natječaju.
Najviši iznos potpore po projektu	Najviši iznos potpore po projektu je do 200.000 EUR.
Intenzitet potpore	Intenzitet potpore može iznositi 65% prihvatljivih troškova projekta. Definirat će se u LAG natječaju.

Pokazatelji

Broj novostvorenih radnih mjesta (puno radno vrijeme), doprinosi R.37 ZPP-a	0
Broj sačuvanih radnih mjesta	2

R.b.		
1.	Naziv pokazatelja	R.39 Razvoj ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj poduzeća
	Ciljna vrijednost	4
2.	Naziv pokazatelja	R.40 Pametna tranzicija ruralnoga gospodarstva
	Mjerna jedinica	Broj projekata
	Ciljna vrijednost	10

Skupni prikaz svih pokazatelja za sve intervencije LRS

Intervencija LRS	Pokazatelj	Mjerna jedinica	Doprinos pokazateljima rezultata ZPP	Ciljna vrijednost po godinama						Ukupna vrijednost	
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.		2029.
1.1.	-a Digitalizacija poljoprivrede	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.3/SC2	0	0	0	0	5	3	2	10
1.1.	učinkovitosti resursa Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.9/SC2	0	0	0	0	5	3	2	10
1.1.	Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora	MW	R.15/SC4	0	0	0	0	0	0	0,05	0,05
1.1.	Ulaganja povezana s klimom	Broj PG-ova koji primaju potporu	R.16/SC4	0	0	0	0	2	2	1	5
1.1.	Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
1.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	0	1	1
1.1.	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za	Broj poduzeća	R.39/SC8	0	0	0	0	0	1	1	2

	biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a										
1.1.	Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva: Broj podržanih strategija Pametnih sela	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	0	0	3	3
2.1.	Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
2.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	1	1	0	2
2.1.	Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva: Broj podržanih strategija Pametnih sela	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	6	5	0	11
2.1.	Povezivanje ruralne Europe (povezivanje ruralnih područja EU)	Broj ruralnih stanovnika koji imaju koristi	R.41/SC8	0	0	0	0	5000	2000	0	7000
2.1.		Broj osoba	R.42/SC8	0	0	0	0	5	5	0	10

	Promidžba socijalne uključenosti: Broj osoba obuhvaćenih podržanim projektima socijalne uključenosti										
3.1.	Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
3.1.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	0	0	0
3.1.	Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva: Broj podržanih strategija Pametnih sela	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	2	0	2	4
3.1.	Promidžba socijalne uključenosti: Broj osoba obuhvaćenih podržanim projektima socijalne uključenosti	Broj osoba	R.42/SC8	0	0	0	0	5	0	5	10

3.2.	Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	R.37/SC8	0	0	0	0	0	0	0	0
3.2.		Broj sačuvanih radnih mjesta		0	0	0	0	0	1	1	2
3.2.	Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	R.39/SC8	0	0	0	0	0	2	2	4
3.2.	Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva: Broj podržanih strategija Pametnih sela	Broj projekata	R.40/SC8	0	0	0	0	0	5	5	10

Prikaz kriterija na temelju kojih projekti iz intervencije doprinose provedbi koncepta Pametnih sela

Br.	Kriterij koji doprinosi provedbi koncepta Pametnih sela	Kriteriji LAG-a na temelju kojih se projekti svrstavaju u projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela
1.	inovativna i pametna rješenja u selima	inovativnost na razini LAG-a (obrazloženo u zajedničkim značajkama za sve intervencije)
2.	digitalizacija u poljoprivredi i ostalim društvenim aktivnostima u selima	ulaganja u digitalizaciju u: poljoprivredi, preradi, turizmu i dr djelatnostima, javnoj infrastrukturi i uslugama te drugim društvenim aktivnostima za stanovništvo i opću javnost; uključujući aktivnosti stjecanja znanja i vještina za digitalnu tranziciju
3.	doprinos okolišnim ciljevima i ublažavanju klimatskih promjena u selima.	ulaganja/aktivnosti kojima se doprinosi zaštiti okoliša i otpornosti na klimatske promjene, uključujući jačanje svijesti i razvoj znanja i vještina za zelenu tranziciju

5.4. Opis procesa odabira projekata na natječajima LAG-a

Stručna služba LAG-a priprema dokumentaciju koja minimalno sadrži: predmet, svrhu i iznos raspoloživih sredstava natječaja LAG-a; uvjete prihvatljivosti korisnika i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti projekata i dokumentaciju; uvjete prihvatljivosti troškova i dokumentaciju; kriterije odabira projekata i dokumentaciju za ocjenu usklađenosti projekata s kriterijima; prag prolaznosti; prihvatljive i neprihvatljive troškove; detaljni postupak odabira projekata; visinu i intenzitet potpore; način, uvjete i rokove prijave projekata; rokove i uvjete za podnošenje prigovora te popis priloga i obrazaca. Dokumentacija natječaja sadržavat će i druge dokumente poput uputa za prijavitelje i sl. Nakon odobrenja ukupne natječajne dokumentacije od strane nadležnog tijela LAG-a, natječaj LAG-a, s pripadajućim obrascima, priložima, vodičima i ostalom dokumentacijom, objavljuje se na mrežnoj stranici LAG-a. Javnost se izvješćuje preko tiskanih i drugih medija na lokalnoj i regionalnoj razini. Zahtjevi za potporu zaprimaju se putem službene adrese sjedišta LAG-a. Način podnošenja zahtjeva za potporu jasno je naznačen u natječaju LAG-a. Otvaranje zahtjeva za potporu pristiglih na natječaj LAG-a obavlja Povjerenstvo kojeg imenuje Upravni odbor. Nakon zaprimanja zahtjeva za potporu provodi se administrativna kontrola koja, ujedno, predstavlja i 1. fazu (tzv. Analiza 1) u postupku odabira projekata za provedbu LRS. Tijekom ove faze, LAG može zatražiti i nadopunu dokumentacije dostavljene od strane korisnika koji su se prijavili na natječaj. Cilj 1. faze je provjera: potpunosti prijave, prihvatljivosti korisnika te osnovnih uvjeta prihvatljivosti projekta. Nakon administrativne provjere, započinje 2. faza (Analiza 2) koja predstavlja kvalitativno ocjenjivanje prijave od strane Ocjenjivačkog odbora kojeg imenuje nadležno tijelo LAG-a temeljem Statuta, a koja se provodi sukladno definiranim internim procedurama LAG-a i kriterijima odabira definiranim LRS-om. Rezultat analiza je rang lista projekata s pratećom dokumentacijom koja se upućuje na odlučivanje Upravnom odboru LAG-a. Upravni odbor zatim provodi procjenu projektnih prijedloga prema izvješću i privremenoj rang listi te provjere sukladnosti s kriterijima za vrednovanje i odabir projekata. Na odluke Upravnog odbora, korisnici imaju mogućnost prigovora tijelu LAG-a nadležnom za prigovore. Odluke tijela LAG-a nadležnog za prigovore moraju biti jasne i konačne i ne mogu ni na koji način biti promijenjene od strane Upravnog odbora LAG-a. U slučaju da je prigovor prihvaćen, zahtjev za potporu se vraća u administrativnu obradu. LAG je obavezan osigurati i spriječiti bilo kakvu mogućnost pojave sukoba interesa. Popis projekata koji su odabrani od strane LAG-a bit će

objavljen na mrežnoj stranici LAG-a nakon utvrđivanja rang liste odabranih projekata. Objava uključuje najmanje sljedeće podatke: naziv korisnika, naziv projekta i njegov kratak opis, intenzitet potpore i iznos potpore. Nakon završetka natječaja i postupka odabira projekata na razini LAG-a, sva dokumentacija o postupcima i odluke o odabiru dostavljaju se Agenciji za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (APPRRR) putem AGRONET-a, pri čemu, LAG podnosi Zahtjev za potporu za svaki pojedinačni odobreni projekt. APPRRR provodi postupak provjere usklađenosti odabira projekata LAG-a s kriterijima navedenim u LRS-u i natječaju LAG-a, te, nakon provedenih provjera, donosi Odluku o dodjeli sredstava za svaki pozitivno ocijenjeni Zahtjev za potporu.

5.5. Usklađenost LRS sa ZPP-om

Tablica 30: Usklađenost LRS sa SP ZPP

Opći cilj LRS	Specifični cilj LRS	Intervencija LRS	Usklađenost sa specifičnim ciljevima ZPP (uključujući međusektorski/horizontalni)
OC1: Osnaživanje gospodarskog potencijala područja LAG-a	SC1.1. Modernizacija i digitalna transformacija poljoprivredne proizvodnje SC1.2. Diversifikacija djelatnosti SC1.3. Niskougljenična tranzicija ruralnog gospodarstva	INT 1.1. Potpora povećanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava kroz modernizaciju i digitalizaciju te dodanu vrijednost poljoprivredne proizvodnje	SC ZPP 2 SC ZPP 4 SC ZPP 8 <i>Plan razvoja Vukovarsko-srijemske županije za razdoblje 2021. – 2027. godine/ 6. Posebni ciljevi Vukovarsko-srijemske županije/ 1. poljoprivrede i prehrambeno- prerađivačka industrija</i>
OC2: Unaprjeđenje stanja društveno- ekonomske infrastrukture ruralnog područja	SC2.1. Razvoj ruralne društveno- ekonomske infrastrukture ruralnog područja SC2.2. Pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	INT 2.1. Ulaganje u ruralnu infrastrukturu, pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo	SC ZPP 8
OC3: Očuvanje kulturo/tradici jskog identiteta područja LAG-a	SC3.1. Očuvanje baštine, kulture i tradicije područja SC3.2. Zaštita i održivo upravljanje prirodnim resursnom osnovom	INT 3.1. Očuvanje kulturno-tradicijske baštine područja LAG-a INT 3.2. Ruralni turizam temeljen materijalnom i nematerijalnom baštinom područja	SC ZPP 8 <i>Plan razvoja Vukovarsko-srijemske županije za razdoblje 2021. – 2027. godine/ 6. Posebni ciljevi Vukovarsko-srijemske županije/ 4. kontinentalni turizam</i>

LRS LAG-a Bosutski niz usklađena je sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom (ZPP) kroz svoje opće i specifične ciljeve koji su usmjereni na potporu poljoprivrednih gospodarstava, razvoj gospodarskog i inovativnog potencijala i cjelokupne društveno-ekonomske infrastrukture, očuvanje protektivne uloge okoliša i promicanje održivog razvoja ruralnih područja.

Opći cilj 1 LRS-a fokusiran je na razvoj i jačanje gospodarskog i inovativnog potencijala poljoprivredne proizvodnje ulaganjem u nove tehnologije, procese rada i stvaranje dodane

vrijednosti. Strategijom se podupire modernizacija, digitalizacija i inovacije u poljoprivredi kako bi se povećala konkurentnost poljoprivrednih gospodarstava, diversificirale djelatnosti i ojačala otpornost na egzogene šokove, potaknuo održiv razvoj i smanjio negativni utjecaj na okoliš. Specifični ciljevi ZPP-a, uključujući povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava (u okviru SO 2), očuvanje okoliša i poticanje korištenja obnovljivih izvora energije (SO 4), (SO6) Doprinos zaustavljanju procesa gubitka bioraznolikosti i pokretanju procesa oporavka bioraznolikosti, poboljšanju usluga potporu mladim poljoprivrednicima (SO 7) i promicanje rodne ravnopravnosti (SO 8), ostvaruju se kroz različite intervencije u LRS-u.

Opći cilj 2 LRS-a orijentiran je na poboljšanje cjelokupne društveno-ekonomske infrastrukture, unaprjeđenje društvenog života i razvoj zdravstvene skrbi i skrbi za najosjetljivije društvene skupine te kulturne, obrazovne i sportske infrastrukture u ruralnim područjima. Kroz intervenciju I2.1., koja se odnosi na ulaganje u ruralnu infrastrukturu, pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih usluga za ruralno stanovništvo, LRS doprinosi ostvarivanju ovog cilja. Ova intervencija također je usklađena sa specifičnim ciljem ZPP-a koji potiče zapošljavanje, rast, rodnu ravnopravnost te održivi razvoj u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo (SO 8).

U konačnici, opći cilj 3 LRS-a uključuje podupiranje i jačanje zaštite okoliša, uključujući bioraznolikost i djelovanje u području okoliša i klime, te očuvanje kulturno-tradicijske baštine područja LAG-a kao i ruralni turizam temeljen materijalnom i nematerijalnom baštinom područja. Važno je napomenuti da su intervencije I3.1. i I3.2. također usklađene s ključnim specifičnim ciljem ZPP-a (SO 8) koji naglašava važnost zapošljavanja, gospodarskog rasta, rodne ravnopravnosti i održivog razvoja ruralnih područja. Također navedeni opći cilj 3 LRS-a usklađen je i s navedenim (SO7) ZPP-a, koji se odnosi na privlačenje i podupiranje mladih poljoprivrednika i drugih novih poljoprivrednika te olakšavanje održivog poslovnog razvoja u ruralnim područjima, kao i ranije spomenutim (SO 8) „Promicanje zapošljavanja, rasta, rodne ravnopravnosti, uključujući sudjelovanje žena u poljoprivredi, socijalne uključenosti i lokalnog razvoja u ruralnim područjima, uključujući kružno biogospodarstvo i održivo šumarstvo“.

Usklađenost LRS-a sa ZPP-om omogućuje cjelovit pristup unaprjeđenju poljoprivrednog sektora, promicanju inovacija i očuvanju okoliša, čime se osigurava održivost i napredak ruralnih zajednica.

6. KAPACITET LAG-a ZA PROVEDBU LRS

6.1. Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbom LRS

Sukladno Pravilniku o sistematizaciji radnih mjesta i zapošljavanju predviđena su radna mjesta Voditelj - Operativni manager LAG-a Bosutski niz, Financijski manager LAG-a Bosutski niz i Stručni suradnik za ruralni razvoj i administrativni djelatnik. Trenutno su temeljem Ugovora o radu na neodređeno puno radno vrijeme zaposlene četiri osobe; jedna osoba na radnom mjestu Voditelj - Operativni manager LAG-a Bosutski niz, jedna osoba na radnom mjestu Financijski manager LAG-a Bosutski niz, jedna osoba na mjestu Stručni suradnik za ruralni razvoj u Lag-u Bosutski niz te jedna osoba kao administrativni djelatnik. Na Ugovoru o radu na određeno radno vrijeme zaposleno je tri osobe i to na radnom mjestu Administrativni djelatnik.

Svi zaposleni imaju bogato iskustvo s prethodnih poslova i angažmana iz raznih područja lokalnog razvoja, a posebno u segmentu rada i upravljanja organizacijama civilnog društva te svoja znanja i vještine sustavno usavršavaju putem edukacija i treninga, sudjelovanja na skupovima i konferencijama, na stručnim sastancima na županijskoj, državnoj i međunarodnoj razini te kroz razmjenu iskustava s drugim LAG-ovima u Hrvatskoj i drugim članicama EU.

Odlukom Skupštine LAG-a Bosutski niz, a temeljem Statuta LAG-a, Predsjednik Upravnog odbora ujedno obnaša i dužnost Predsjednika Udruge. Knjigovodstvo LAG-a Bosutski niz trenutno vode vanjski stručnjaci, a isto je planirano i u PRR-u 2021.-2027. Za potrebe provedbe ove Strategije planirano je zapošljavanje osoba u administraciji na nepopunjenim radnim mjestima.

Treba napomenuti kako LAG Bosutski niz, uz stručno vodstvo i pouzdane djelatnike, uživa podršku jedinica lokalne samouprave svog područja i potpornih institucija na području LAG obuhvata, kao i lokalnih gospodarstvenika, udruga te općenito lokalnog stanovništva, što uvelike doprinosi mogućnosti kvalitetne provedbe ove Strategije.

LAG Bosutski niz od svojega osnutka financira troškove iz redovnih sredstava pretežito iz sredstava prikupljenih putem članarina, koje su definirane Odlukama Skupštine za svaku aktualnu godinu.

S obzirom na dosadašnje poslovanje, razvidno je da je LAG Bosutski niz sposoban osigurati osnovna sredstva za obavljanje vlastitog rada u narednom razdoblju, no za potpunu provedbu LRS-a LAG-u će biti potrebna dodatna financijska podrška. Istu će nastojati osigurati apliciranjem na natječaje Programa ruralnog razvoja ali i na druge nacionalne te europske natječaje, posebice u svrhu financiranja projekata, koji nisu podržani mjerama Programa ruralnog razvoja.

Prema revizijskom uvidu neovisnog revizora tijekom 2022. godine udruga je iskazala prihod od 257.370,76 EUR/1.939.160,00 kn, ukupni rashod 253.080,50 EUR /1.906.835,00 kn i tako ostvarila višak prihoda nad rashodima od 4.290,26 EUR/32.325,00 kn, što s prenesenim viškom prihoda iz 2021. godine, koji iznosi 78.248,19 EUR/589.561,00 kn, čini višak prihoda raspoloživ u sljedeće razdoblje u iznosu 82.538,45 EUR/621.886,00 kn te predstavlja osnovu kreditne sposobnosti LAG-a i u sljedećem razdoblju.

Kroz animacijske radionice na terenu provedene za potrebe izrade ove Strategije, kao i samim uključivanjem lokalnih dionika u njezinu izradu, utvrđeno je kako su lokalni gospodarstvenici, poljoprivrednici te jedinice lokalne samouprave, ali i udruge spremni svojim kapacitetima financijski podržati, odnosno sufinancirati projekte koje nominiraju na natječaje PRR-a 2021. – 2027. te tako doprinijeti financijskim kapacitetima provedbe LRS-a.

Tablica 31: Kapacitet LAG-a za upravljanje LAG-om i provedbu LRS

Godina provedbe LRS	Planirani broj zaposlenih osoba koji rade isključivo na provedbi LRS (animacija, LAG natječaj, ostali uredski poslovi u vezi provedbe LRS), izražen u FTE	Planirani iznos članarina (ukupno) za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Planirani iznos iz ostalih izvora financiranja za predfinanciranje tekućih troškova i animacije	Ukupno planirani iznos za predfinanciranje tekućih troškova i animacije
2023.	3	18.691,00 EUR	41.309,00 EUR	60.000,00 EUR
2024.	3	18.691,00 EUR	41.309,00 EUR	60.000,00 EUR
2025.	3	18.691,00 EUR	41.309,00 EUR	60.000,00 EUR
2026.	3	18.691,00 EUR	41.309,00 EUR	60.000,00 EUR
2027.	3	18.691,00 EUR	41.309,00 EUR	60.000,00 EUR
2028. (n+2)	3	18.691,00 EUR	41.309,00 EUR	60.000,00 EUR
2029. (n+2)	3	18.691,00 EUR	41.309,00 EUR	60.000,00 EUR

6.2. Opis praćenja (monitoringa) i procjene (evaluacije) provedbe LRS

LAG Bosutski niz će provoditi praćenja i vrednovanje provedbe LRS, sukladno definiranom Statutom u okviru redovnog izvješćivanja Skupštine LAG-a, koristeći regulatorni okvir za praćenje i ocjenu učinka (PMEF) temeljem Uredbe o zajedničkim odredbama (EU) br. 2021/1060, okvira za praćenje i ocjenjivanje uspješnosti iz Uredbe (EU) br. 2021/2115, Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2021/2290, i evaluacije strateških planova ZPP-a te pružanje informacija za praćenje i evaluaciju iz Provedbene uredbe Komisije (EU) br. 2022/1475.

Proces praćenja planirat će se i temeljem: Smjernica za izradu evaluacijskih planova ZPP-a, a koje ističu specifičan značaj praćenja pokazatelja LRS u doprinosu SP ZPP-a te praćenja i vrednovanja dodane vrijednosti LEADER-a. Isto tako, LAG će planiranje doprinosa dodanoj vrijednosti LEADER-a pripremiti temeljem postojećih i budućih Smjernica za evaluaciju LEADER-a/CLLD-a na EU razini. Dodanom vrijednosti LEADER-a, uz doprinos specifičnom cilju 8 te općem cilju 3 ZPP-a, ujedno se doprinosi i postizanju cilja 5. kohezijske politike EU „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ (Uredba (EU) br. 2021/1060).

Podatci koje će pratiti LAG odnose se na praćenje pokazatelja dodane vrijednosti intervencije LEADER putem rada LAG-a (tekući rad i animacija) kao i putem provedbe LRS na razini operacija (projekata), a koji su osnova za vrednovanje (evaluaciju). U ovom programskom razdoblju postoji velika potreba da se pokaže dodana vrijednost LEADER-a u usporedbi s potporama koje se pružaju putem intervencija SP ZPP-a te iz drugih izvora. Dodana vrijednost LEADER-a proizlazi iz potpune primjene 7 načela LEADER-a. Aktivnosti provedbe LRS moraju jasno dokazati dodanu vrijednost pristupa LEADER integriranom pristupu ruralnom razvoju.

LAG će provedbu LRS pratiti na razini postizanja ciljeva identificiranih u LRS putem Plana praćenja pokazatelja (koji sadrži pokazatelje LRS te dodane vrijednosti LEADER-a, terminski plan te zadaće) putem kojih će pratiti rad LAG i provedbu intervencija LRS i strategije u cjelini. Projekti odnosno operacije imati će zajedničke pokazatelje prema kojima će se podatci prikupljati. Temeljem Plana praćenja pokazatelja LAG će uspostaviti sustav izvješćivanja kvantitativnih i kvalitativnih elemenata potrebnih za praćenje operacija odnosno projekata za provedbu intervencija LAG-a te o istima izvješćivati Upravljačko tijelo putem izvješća na godišnjoj razini.

LAG će imati imenovanog zaposlenika zaduženog za praćenje rada LAG-a i projekata (operacija) za provedbu intervencija LAG-a kao i analizu o napretku provedbe ukupne LRS te rezultatima postignutim financiranjem iz intervencije LEADER.

LAG će, u svoj redovni rad, uključiti aktivnosti animacije povezane sa praćenjem i vrednovanjem LRS, a kako bi mogao sumirati postignute rezultate i njihove doprinose na godišnjoj razini, te temeljem provedenih analiza djelovati u narednoj godini provedbe LRS.

LAG će, također, izraditi Plan vrednovanja (evaluacije) LRS koji bi trebao odgovoriti najmanje na sljedeća pitanja: Koji su ciljevi LAG-a za vrednovanje LRS?; Procjena dodane vrijednosti LEADER-a; Elementi upravljanja i koordinacije za rad LAG-a i proces provedbe LRS; Posebne teme LRS ili teme koje LAG želi ocijeniti zatim podatci potrebni za vrednovanje LRS (što je povezano s Planom pokazatelja i njihova praćenja) te koji su alati i metode koje će koristiti, rokovi vrednovanja i relevantne prekretnice kao i pristup priopćavanju aktivnosti/nalaza vrednovanja javnosti te koji su resursi potrebni. Vrednovanje LRS provest će se najmanje 2 puta tijekom trajanja LRS. Isto tako, LAG će sudjelovati u svakom vrednovanju intervencije LEADER ili SP ZPP-a koje će se provoditi sa nacionalne razine.

Tablica 32: Plan pokazatelja – pokazatelji rezultata ZPP

Naziv pokazatelja rezultata ZPP (RI)	Naziv mjerne jedinice	Mjerna jedinica	Intervencija LRS (naziv i/ili kod)	Ciljna vrijednost po godinama							Ukupna vrijednost
				2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
R.3 Digitalizacija poljoprivrede	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za digitalnu poljoprivrednu tehnologiju u okviru ZPP-a	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.	0	0	0	0	5	3	2	10
R.9 Modernizacija poljoprivrednih gospodarstava	Udio poljoprivrednih gospodarstava koja primaju potporu za ulaganja u restrukturiranje i modernizaciju, uključujući poboljšanje učinkovitosti resursa	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.	0	0	0	0	5	3	2	10
R.15 Energija iz obnovljivih izvora iz poljoprivrede i šumarstva te iz drugih obnovljivih izvora	Ulaganja u kapacitete za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora, uključujući biološke (u megavatima), za koja je dodijeljena potpora	MW	1.1.	0	0	0	0	0	0	0,05	0,05
R.16. Ulaganja povezana s klimom	Broj PG-ova koji primaju potporu	Broj poljoprivrednih gospodarstava koji primaju potporu	1.1.	0	0	0	0	2	2	1	5
R.37 Rast i radna mjesta u ruralnim područjima	Broj otvorenih radnih mjesta u ekvivalentu punog radnog vremena (FTE)	Broj otvorenih radnih mjesta	1.1. 2.1. 3.1. 3.2.	0	0	0	0	0	0	0	0
		Broj sačuvanih radnih mjesta	1.1. 2.1. 3.1. 3.2.	0	0	0	0	1	2	2	5

R.39. Broj ruralnih poduzeća, uključujući poduzeća za biogospodarstvo, razvijenih uz potporu u okviru ZPP-a	Broj poduzeća	Broj poduzeća	1.1. 3.2.	0	0	0	0	0	3	3	6
R.40 Pametna tranzicija ruralnog gospodarstva: Broj podržanih strategija Pametnih sela	Broj strategija pametnih sela za koje je dodijeljena potpora	Broj projekata	1.1. 2.1. 3.1. 3.2.	0	0	0	0	8	10	10	28
R.41 Povezivanje ruralne Europe (povezivanje ruralnih područja EU)	Udio ruralnog stanovništva koje ima koristi od poboljšanog pristupa uslugama i infrastrukturi kroz potporu u okviru ZPP-a	Broj osoba	2.1.	0	0	0	0	5000	2000	0	7000
R.42 Promidžba socijalne uključenosti: Broj osoba obuhvaćenih podržanim projektima socijalne uključenosti	Broj osoba obuhvaćenih projektima socijalne uključenosti za koje je dodijeljena potpora	Broj osoba	2.1. 3.1.	0	0	0	0	10	5	5	20

7. FINANCIJSKI I AKCIJSKI PLAN PROVEDBE LRS

7.1. Financijski plan provedbe LRS

Financijski plan prikazuje predviđanje rashoda za provedbu LRS za programsko razdoblje 2023.-2027. kako bi se osigurala proračunska sredstva za zatvaranje programa u godinama 2028.-2029. Financijski plan predstavlja sažeti prikaz alokacija za provedbu zadaća LAG-a i postizanje ciljeva LRS, a time i doprinosa postizanju specifičnih i općih ciljeva SP ZPP-a RH kao i 5. cilja Kohezijske politike EU „Europa bliža građanima poticanjem održivog i integriranog razvoja svih vrsta područja i lokalnih inicijativa“ za LEADER/CLLD.

LAG provedbom financijskog plana doprinosi postizanju ciljeva horizontalnih politika EU (Zeleni plan, digitalna tranzicija, Dugoročna vizija za ruralna područja, Pametna sela i dr.). Financijski plan sažeto prikazuje vrijednost za novac i izravno je povezan sa Akcijskim planom provedbe LRS.

Financijski plan sadrži postotak ukupne financijske alokacije LRS potreban za njezinu provedbu putem projekata razvojnih dionika u okviru alokacija za 4 intervencije LRS u ukupnom iznosu od 72% ukupne alokacije dodijeljene LAG-u za programsko razdoblje 2023.-2027. Uključuje predviđanje iznosa za prihvatljive troškove projekata lokalnih razvojnih dionika za postizanje ciljeva LRS i ostvarivanje njezine dodane vrijednosti. Za projekte suradnje (njihovu pripremu i provedbu), a koje će provoditi LAG, predviđeno je do 3% ukupne alokacije.

Za aktivnosti koje se odnose na tekuće troškove i animaciju, odnosno upravljanje provedbom LRS, kojih je isključivi korisnik LAG, planom je predviđeno maksimalno dopuštenih 25% ukupne alokacije. Troškovi animacije odnose se na aktivnosti promicanja LRS i jačanje kapaciteta šire lokalne zajednice kao i potencijalnih nositelja (promotora) projekata za provedbu LRS. Posebna pažnja će se posvetiti jačanju kapaciteta dionika koji do sada nisu imali koristi od financiranja iz programa LEADER kao i onih zajednica i skupina koje su u nepovoljnom položaju. Tekući, odnosno administrativni troškovi odnose se na prihvatljive operativne troškove LAG-a povezane sa provedbom LRS, što uključuje troškove plaća djelatnika LAG-a, režijske troškove, promidžbu, komunikaciju, financijsko upravljanje i reviziju te praćenje i evaluaciju provedbe LRS.

Tablica33: Financijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Raspored sredstava po godinama (%)							Ukupno za cijelo programsko razdoblje po intervenciji (%)	Od toga za projekte koji doprinose provedbi koncepta Pametnih sela (%)
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.		
1.1	0,00	0,00	0,00	0,00	13,00	10,00	10,00	33,00	20,00
2.1	0,00	0,00	0,00	0,00	18,00	10,00	0,00	28,00	28,00
3.1	0,00	0,00	0,00	0,00	1,00	0,00	2,00	3,00	1,75
3.2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	4,00	4,00	8,00	7,50
Tekući troškovi i animacija	1,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	25,00	n/p
Priprema i provedba projekata suradnje	0,00	0,00	0,00	0,00	1,50	1,50	0,00	3,00	n/p
UKUPNO	1,00	4,00	4,00	4,00	37,50	29,50	20,00	100,00	57,25

7.2. Akcijski plan provedbe LRS

Akcijski plan predstavlja nacrt načina na koji LAG predlaže rješavanje prioriternih razvojnih potreba i korištenje vlastitog razvojnog potencijala, kako je utvrđeno procesom izrade LRS. On daje okvir za provedbu LRS definiranjem dinamike otvaranja natječaja LAG-a za prikupljanje i odabir projekata (operacija) lokalnih razvojnih dionika područja. On daje dinamički okvir za potporu postizanja ciljeva LRS a time i ciljeva SP ZPP-a te drugih povezanih i horizontalnih politika EU. Akcijski plan integriran je s okvirom za praćenje pokazatelja te postizanje rezultata LRS putem aktivnosti obuhvaćenih sa 4 strateške intervencije.

Tablica34: Akcijski plan provedbe LRS

Intervencija LRS	Broj LAG natječaja							Ukupno
	2023.	2024.	2025.	2026.	2027.	2028.	2029.	
1.1	0	0	1	1	1	0	0	3
2.1.	0	0	1	1	0	0	0	2
3.1.	0	0	1	0	1	0	0	2
3.2.	0	0	0	1	1	0	0	2
UKUPNO	0	0	3	3	3	0	0	9

PRILOZI

Prilog 1.

Literatura

- Strateški plan Zajedničke poljoprivredne politike Republike Hrvatske 2023.-2027.
- Strategija razvoja poljoprivrede do 2030.
- Nacionalna razvojna strategija RH do 2030.
- Strategija nacionalne sigurnosti Republike Hrvatske
- Evaluacija LEADER-a/CLLD-a, Smjernice; Europska komisija
- Plan razvoja Vukovarsko-srijemske županije od 2021.-2027. godine
- Uputa za izradu LRS i LAG intervencija 2023. - 2027.
- Lokalna razvojna strategija LAG-a Bosutski niz za razdoblje 2014. - 2020. (s produžetkom trajanja do 2022.)

Prilog 2 .

Tablica: Osnovni podaci o LAG-u

Osnovni statistički podaci o LAG-u						
Naziv JLS	Broj stanovnika u JLS	Naselja iz JLS u sastavu LAG-u	Broj stanovnika u naselju	Površina JLS km ²	Gustoća stanovnika u JLS (stan/km ²)	Broj kućanstava u JLS
Općina Andrijaševci	3.441	2	Andrijaševci 1.749 Rokovci 1.692	39,78	86,50	1.164
Općina Babina Greda	2.762	1	Babina Greda 2.762	76,04	36,32	945
Općina Černa	3.712	2	Černa 3.019 Šiškovci 693	71,29	52,07	1.225
Općina Gradište	2.227	1	Gradište 2.227	56,62	39,33	792
Općina Ivankovo	6.543	3	Ivankovo 5.076 Prkovci 456 Retkovci 1011	103,48	63,23	2.126
Općina Jarmina	2.016	1	Jarmina 2.016	12,81	157,38	702
Općina Nijemci	3.526	8	Apševci 203 Banovci 256 Donje Novo Selo 376 Đeletovci 419 Lipovac 556 Nijemci 1.330 Podgrađe 269	224,35	15,72	1.305

			Vinkovački Banovci 117			
Općina Privlaka	2.192	1	Privlaka 2.192	53,37	41,07	765
Općina Stari Mikanovci	2.419	2	Novi Mikanovci 536 Stari Mikanovci 1883	54,83	44,12	819
Općina Vođinci	1.634	1	Vođinci 1634	20,97	77,92	503
Grad Otok	4.899	2	Komletinci 1328 Otok 3.571	136,96	35,77	1.709
Ukupno LAG	35.371	24	35.371	850,50	41,59	12.085
Osobna iskaznica LAG-a						
OIB	60225576629					
Adresa sjedišta	Faličevci 6, 32251 Privlaka					
Adresa podružnica	n/p					
Kontakt telefon	097/653-2378					
Kontakt e- mail	lag.bosutski.niz@gmail.com					
Mrežna stranica	https://lag-bosutskiniz.hr/					

Izvor: Državni zavod za statistiku – za osnovni statistički podaci o LAG-u, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021 . – konačni rezultati.

Prilog 3.

Tablica: Zaštićena kulturno-povijesna baština na području LAG-a

JLS	Vrsta kulturnog dobra						
	Nepokretno kulturno dobro				Pokretno kulturno dobro		Nematerijalno kulturno dobro
	Pojedinačno	Kulturno-povijesna cjelina	Kulturni krajolik	Arheologija [navesti	Pojedinačno	Zbirka	
Općina Andrijaševci	-Ruševine Opatije Poljana "Rokovačka zidina"			Arheološko nalazište "Gradina - Goričica" Arheološko nalazište Utvrda Hrapkovo (Jemrićastan)			
Općina Babina Greda	-Crkva sv. Lovre Đakona i Mučenika -Kuća Stojanović (Andrijaševi)			Arheološko nalazište "Zmijino" Arheološko nalazište "Stari Vrt" Arheološko nalazište "Gerzine"			
Općina Cerna	Crkva sv. Mihovila			Arheološko nalazište Gradac			
Općina Gradište	Dretvićev stan						Tradicijski obrt za preradu vune i izradu valjanih odjevnih predmeta obitelji Čolakovac
Općina Ivankovo	-Crkva sv. Ivana Krstitelja -Ostaci kaštela Ivankovo -Poklonac Blažene Djevice Marije od krunice (Sv. Rožarije) -Spomenik „Majka s jabukom“			Arheološko nalazište "Križin stan" Arheološko nalazište Gorjani			Tradicijski obrt izrade slavonsko-srijemskih šokačkih šešira

Općina Jarmina	Spomenik stradalnicima iz I. svjetskog rata			Arheološko nalazište Kamenica			
Općina Nijemci	Crkva sv. Luka "Lučica" Crkva sv. Lovre Crkva sv. Katarine Djevice i Mučenice			Arheološko nalazište "Cripnjača" Arheološko nalazište "Marikovo" i "Duge njeve" Arheološko nalazište "Podlučje" i "Kološtar" Arheološko nalazište Grac - Sv. Lovro Arheološko nalazište "Tomojevci"			
Općina Privilaka	Crkva sv. Martina Biskupa	Tradicijski i niz		Arheološko nalazište Utvrde Zvirinac – Živica			
Općina Stari Mikanovci	Crkva sv. Bartola Zgrada Zadruga obitelji Petričević			Arheološko nalazište "Damića Gradina" Arheološko nalazište Čanića stan			
Općina Vođinci				Arheološko nalazište "Prisunjača"			
Grad Otok	Suvara Grobljanska kapela Crkva Bezgrešnog začeca Blažene Djevice Marije			Arheološko nalazište "Gradina"			Proljetni godišnji ophod "filipovčice"
Ukupno LAG	19	1	n/p	19	n/p	n/p	3

Izvor: Ministarstvo kulture i medija, Registar kulturnih dobara RH

Prilog 4.

Tablica: Rezultati provedbe LRS u razdoblju 2014. – 2022. i provedbe drugih projekata (detaljno)

Provedba LRS 2014. – 2022.											
Tip operacije	Natječaj LAG-a		Odobreni projekti od strane LAG-a		Odobreni projekti od strane APPRRR		Potpuno isplaćeni projekti		Pokazatelji		
	Br	Alokacija, EUR	br	Iznos, EUR	br	Iznos, EUR	br	Iznos, EUR	Br. novostvorenih radnih mjesta (u isplaćenim projektima)	Pokazatelji LAG-a	Pokazatelji LAG-a
4.1.1./1.2.1.	1	260.615,99 EUR	23	260.615,99 EUR	23	260.615,99 EUR	17	209.830,27 EUR	0	Ukupno 19 sufinancirana projekta Iznos: 237.514,06 EUR	Ukupno 17 sufinancirana projekta Iznos: 209.830,27 EUR
6.3.1./1.2.2.	3	642.882,74 EUR	43	642.882,74 EUR	43	642.882,74 EUR	23	340.437,39 EUR	0	Ukupno 42 sufinancirana projekta Iznos: 627.848,10 EUR	Ukupno 23 sufinancirana projekta Iznos: 340.437,39 EUR
7.4.1./3.1.1.	3	512.434,08 EUR	26	512.434,08 EUR	18	485.733,65 EUR	7	138.234,79 EUR	0	Ukupno 18 sufinancirana projekta Iznos: 485.733,65 EUR	Ukupno 7 sufinancirana projekta Iznos: 138.234,79 EUR
Provedba drugih projekata u razdoblju 2014. – 2022.											
Naziv projekta	Izvor financiranja projekta	Ukupni iznos projekta, EUR	Iznos učešća LAG-a, EUR	Razdoblje provedbe projekta	Uloga LAG-a u provedbi projekta	Rezultati i pokazatelji					
LAGam-aktivni mladi	ESF	87.710,68 EUR	0,00	01.05.2018. do 30.10.2019.	Partner	Prevenција nasilja među mladima, edukacija je namijenjena za 10 polaznika te održavanje dvije CLLD edukacija uz međusobno umrežavanje mladih sa područja oba LAG-a na kojoj će sudjelovati 15 sudionika na radionici i umrežavanju na području LAG-a Marinianis te 15 na području LAG-a Bosutski niz. Nakon završetka provedbe projekta, vidljivost projekta preuzeti će prijavitelj odnosno Lag					

						<p>Marinianis. Cilj 2. Edukacijom do novih znanja i uključenosti mladih - e-DUC - Mladi od 15-25 godina kao ciljna skupina projekta, njih 90 ukupno, sudjelovati će na edukacijama koje će im omogućiti veće kompetencije i vještine prilikom ulaska na tržište rada. Cilj 3. Podizanje svijesti mladih o korištenju modernih tehnologija - Implementacija društvene infrastrukture - održavanje edukacija e-nauči te e-natural caffe biti će preduvjet za stvaranje uvjeta za kvalitetnu provedbu slobodnog vremena mladih. Biti će uključeno 20 mladih, 10 po svakoj edukaciji. Implementacija društvene opreme potrebna je iz razloga jer će ista biti točka okupljanja mladih prilikom provođenja slobodnog vremena.</p>
Sudjeluj Aktivno Danas	Zaželi – program zapošljavanja žena (MRMS)	524.407,17 EUR	0,00	18.06.2020. do 18.12.2021.	Nositelj	<p>Zapošljavanje 47 nezaposlenih žena s naglaskom na ciljane skupine + 2 zaposlene osobe u provedbi projekta. Socijalno uključivanje 298 starijih osoba i osoba u nepovoljnom položaju. Uz radni staž i iskustvo, 20 žena iz ranjivih skupina osposobljene su za računalnog operatera.</p>
LAGodan život	Zaželi – program zapošljavanja žena (MRMS)	196.487,29 EUR	0,00	14.09.2022. do 14.05.2023.	Nositelj	<p>Zapošljavanje 32 nezaposlene žene s naglaskom na ciljane skupine + 2 zaposlene osobe u provedbi projekta. Socijalno uključivanje 191 starija osoba i osoba u nepovoljnom položaju. Zaposlene žene su uključivanjem u projekt stekle radno iskustvo i radni staž.</p>
Škola za EU	MVIEP	11.887,68 EUR	0,00	01.01.2020. do 30.06.2020.	Nositelj	<p>ŠKOLA ZA EU svojim aktivnostima doprinijela je ostvarenju specifičnog cilja projekta na način informiranja mladih i EU općenito te o iskustvenom funkcioniranju, temeljem simulacije, predsjedanjem Vijećem EU kroz svoju učeničku verziju. Projektom se također ispunjavaju prioriteti poziva: približavanje djece i mladih EU kroz</p>

							konkretnu edukaciju na koji način i kako funkcioniraju pojedina tijela EU, Vijeće EU, kroz kvizove i debate te panel rasprave. Projektom se također pridonijelo daljnjoj komunikaciji po pitanju EU politika.
EUDivani	MVIEP	5.308,91 EUR	0,00	01.07.2022. do 31.12.2022.	Nositelj		30 mladih iz osnovnih škola Vodinci i S. Šamac educirano i informirano o građanskom aktivizmu kao alatu za raspravu o izazovima i prioritetima Europske unije s posebnim osvrtom na očuvanje prirode i zaštitu okoliša te zelenu i digitalnu tranziciju; održano 10 edukativnih radionica, 2 debate i 2 panel diskusija u obliku sučeljavanja između ciljnih skupina uz sudjelovanje 6 volontera; kreiran i diseminiran promotivni video projekta „EU divani“.
LokoLag Lokalne inicijative Udruga	ESF	49.867,98 EUR	0,00	01.04.2022. do 31.03.2023.	Nositelj		Ciljem LOKO LAG-a jačat će se i unaprijediti kapacitet OCD-a za neposredan rad kroz dobro upravljanje i socijalno uključivanje te pružanje učinkovitog odgovora na potrebe svoje lokalne zajednice u kriznim situacijama.
LokoLag	VSŽ	583,98 EUR	132,72 EUR	2021.	Nositelj		Promocija tehničke kulture na ruralnom području/Javne potrebe u kulturi i teh. Kulturi.
Dijalog Budućnosti	Agencija za mobilnost i programe EU- e	17.287,14 EUR	0,00	01.10.2021. do 30.09.2022.	Nositelj		Poticanje mladih sa lokalnog područja na aktivno sudjelovanje u civilnom društvu, izražavanje vlastitih stavova definirajući probleme, potrebe i izazove sa kojima se mladi suočavaju kroz analizu njihovih potreba, te ostvarivanje zajedničke interakcije kroz 11 tematskih radionica u obliku strukturiranog dijaloga zajedno sa donositeljima odluka koje će se provoditi na području 11 jedinica lokalne samouprave LAG-a Bosutski niz. Navedeno želimo postići umrežavanjem, zajedničkim radom i povezivanjem lokalnih donositelja odluka i mladih koji će biti uključeni u projektne aktivnosti, sa planiranim brojem od 154 mlada sudionika i 44 donositelja odluka.

LokoLag	ESF	115.648,16 EUR	0,00	26.03.20 19. do 26.03.20 20.	Nositelj		Projekt je za cilj imao provesti edukaciju odraslih osoba sa područja LAG –a za Engleski jezik, Njemački jezik te ECDL, i edukaciju djece, kroz izvan nastavnu aktivnost, za rad sa dronovima i Arduino setovima.
Društvena NEjednakost	Agencija za mobilnost i programe EU-e	27.090,00 EUR	0,00	01.06.20 23. do 30.04.20 24.	Nositelj		Jačanje povezivanja lokalnih donositelja odluka i mladih sudionika što doprinosi uključivanju mladih u procese značajne za njihov osobni i profesionalni razvoj. Projekt obuhvaća strukturirani dijalog mladih i donositelja odluka tijekom 5 rasprava i 1 završnog sastanka. Sudjelovat će 80 mladih s područja LAGa i 22 donositelja odluka, a ciljana skupina mladi od 13 do 30 godina.
Glas mladih	MVIEP	6.581,32 EUR	0,00	01.07.20 21. do 31.12. 2021.	Nositelj		Mjerljivi rezultati projekta su: 30 mladih iz osnovnih škola educirano i informirano o građanskom aktivizmu kao alatu za raspravu o izazovima i prioritetima Europske unije s posebnim osvrtnom na očuvanje prirode i zaštitu okoliša te zelenu i digitalnu tranziciju; održano 10 edukativnih radionica, 2 debate i 2 panel diskusija u obliku sučeljavanja između ciljnih skupina uz sudjelovanje 6 volontera; kreiran i diseminiran promotivni video projekta „EU divani“.

Izvor: LAG Bosutski niz (Izvjешća o provedbi projekata, Interne evaluacije LAG-a i godišnja izvješća)